

MANJINSKI FORUM

Travanj 2009.

Broj 31 / Godina VI

“Manjinski FORUM” u svojoj prošlogodišnjoj seriji otvorio je pitanje tzv. dvostrukog (dodatnog, dopunskog) prava glasa za nacionalne manjine. Iz broja u broj o tome su svoje mišljenje izlagali znanstvenici, eksperti, manjinski zastupnici, političari... Nastavljajući tu praksu MF će ove godine na isti način otvoriti raspravu o Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina za kojega se sve češće govori kako bi ga trebalo mijenjati ali nedovoljno i o tome što i kako bi ga trebalo mijenjati. Stoga će MF svoje stranice otvoriti upravo za tu sadržajnu raspravu te se nadamo da će ona doprinijeti uobličavanju konkretnih prijedloga koje mogu pomoći u konačnim odlukama o promjeni Ustavnog zakona. Prvi u nizu takvih tekstova ili razgovora donosimo iz pera poznatog političkog analitičara Davora Gjenera.

JE LI DOISTA POTREBNA REFORMA USTAVNOG ZAKONA O PRAVIMA NACIONALNIH MANJINA?

Politička kultura i funkcionalnost institucija civilnoga društva pravi su hrvatski problem, a ne pitanje kao su Ustavom i Ustavnim zakonom definirane ovlasti pojedinih institucija stvorenih radi zaštite manjinskih interesa i prava. U raspravi o funkcioniranju Ustavnog zakona valja se, stoga, ograničiti na procjenu onih njegovih dijelova koji se odnose na politička prava manjina, a pitanja kulturne autonomije na neki su način bila regulirana i prije Ustavnoga zakona. Funkcioniranje manjinske samouprave, kakva je definirana novom institucijom što ju je donio Ustavni zakon u obliku vijeća nacionalnih manjina, pokazalo je nekoliko problema i kontroverzi. A pravi problemi vezani uz razmjernu zastupljenost manjina i neposredan izbor individualnih nosilaca izvršne vlasti otvorit će se tek nakon ovogodišnjih lokalnih izbora, a niti politička niti stručna javnost u Hrvatskoj još nisu promislile o tome kakve probleme valja očekivati i kako ih rješavati.

Davor Gjenero

Iako je prošlo samo šest godina od stupanja na snagu Ustavnoga zakona o pravima nacionalnih manjina, u manjinskoj je javnosti već započela rasprava o tome bi li bi ga bilo potrebno mijenjati. Iako se naziva ustavnim - “Ustavni zakon o pravima nacionalnim manjina” – on, u pravom smislu riječi, nema status takva zakona, jer Ustav predviđa samo dva ustavna zakona, i to onaj o provođenju Ustava i Ustavni zakon o Ustavnom sudu. Ipak, Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina organski je zakon, a prvim stavkom članka 82. Ustava definirano je da “zakone (organske zakone) kojima se uređuju prava nacionalnih manjina Hrvatski sabor donosi dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika.” Dakle, iako Ustavni zakon o pravima na-

cionalnih manjina nema status ustavnoga zakona u punom smislu riječi, pa tako procedura za njegove promjene nije onako precizno definirana kao ona za promjenu Ustava, ipak je uspostavljena visoka „barijera“ svakom populizmu koji bi mogao voditi ograničavanju stečenih manjinskih prava. Procedura promjene Ustavnog zakona nije tako složena kao procedura mijenjanja Ustava, ali je zahtjev za

(Nastavak na stranici 2)

Na 31. sjednici Savjeta za nacionalne manjine raspravljalo se o posljedicama koje će financijska kriza ostaviti na realizaciju programa i aktivnosti nacionalnih manjina te kako poboljšati sustav financiranja i kontrole utrošenih sredstava. Tim povodom smo razgovarali s predsjednikom Savjeta Aleksandrom Tolnauerom

DOGRADNJOM KRITERIJA DO KVALITETNIJIH PROGRAMA

Nacionalne manjine odnosno njihove udruge, zadržale su, za sada, proračunsko povećanje sredstava za svoje aktivnosti od 5 posto. Da bi izbjegli reduciranje sredstava udruge otkazana je ovogodišnja manifestacija “Kulturno stvaralaštvo nacionalnih manjina” te su smanjena sredstva Stručne službe Savjeta. Što se tiče nepravilnosti u trošenju sredstava kod pojedinih udruga Savjet pozdravlja interes javnosti i medija za ove probleme, ali ističe kako su u pravilu radi o greškama uvjetovane needuciranošću pa će se zajedno s Ministarstvom financija nastaviti raditi na osposobljavanju predstavnika manjinskih udruga. Savjet će osnovati i posebnu radnu skupinu kako bi dalje razvio i dogradio kriterije za dodjelu sredstava kako bi se u prvom redu stimulirala kvaliteta, a ne puka brojnost manjinskih programa.

(Nastavak na stranici 4)

Savjet za nacionalne manjine je radi štednje otkazao ovogodišnju manifestaciju “Kulturno stvaralaštvo nacionalnih manjina” te je smanjio sredstva za poslovanje stručne službe Savjeta

JE LI DOISTA POTREBNA REFORMA USTAVNOG ZAKONA O PRAVIMA NACIONALNIH MANJINA?

(Nastavak sa stranice 1)

uspostavljanje dvotrećinske potpore za svako mijenjanje takva dokumenta tako visoka zapreka da u današnjim političkim okolnostima jednostavno nema mogućnosti da ona bude prevladana.

PROMJENA USTAVA OTVARA I PITANJE MANJINA

U političkoj je javnosti trenutno na dnevnom redu pitanje mijenjanja Ustava, što je hrvatska obveza u procesu pristupanja Europskoj uniji, a nužno je i radi pristupanja NATO savezu. Zbog članstva u NATO savezu Hrvatska mora ublažiti ograničenja koja su u Ustav unesena nakon 2000., koja se odnose na vrlo složen mehanizam donošenja odluka prilikom svakog upućivanja Hrvatske vojske preko državnih granica. Za članstvo u Europskoj uniji „sporna“ su dva elementa: kratkoročan problem predstavlja onaj dio Ustava (članak 141.) koji se odnosi na udruživanje i razdruživanje, a dugoročan potreba da se odredi kako zajednička pravna baština Unije i, prije svega, direktive Europske komisije imaju status viših dokumenata u odnosu na domaće zakonodavstvo i mogu se neposredno primjenjivati. Članak 141. Ustava, pisan 1991., bio je zamišljen kao mehanizam koji je trebao osigurati izdvajanje Hrvatske iz tadašnje Jugoslavije, ali je napisan „inverzno“, tako da definira proces „udruživanja“ u državne saveze, da bi se na kraju reklo kako ista procedura važi i prilikom razdruživanja. Tada je postavljen vrlo visok prag koji je trebao pokazati legitimnost odluke o državnoj samostalnosti (dvotrećinska većina u parlamentu i apsolutna većina svih upisanih birača na referendumu kao potpora odluci o osamostaljenju). Ta bi odluka sada postala branom hrvatskom pristupanju Uniji, a čak ako bi i bila prevladana, Hrvatsku bi poslije pretvorila u državu koja bi blokirala svako daljnje širenje Unije.

Kad se otvorila rasprava o promjenama Ustava, kao logično pitanje nametnulo se i ono o položaju nacionalnih manjina. Naravno, kad je riječ o ustavnom položaju, otvaraju se pitanja političkih prava. Prvo je vezano uz konstitutivni položaj pojedinih nacionalnih manjina. Naime, preambulom Ustava Hrvatska je definirana kao „nacionalna država hrvatskog naroda i država pripadnika autohtonih nacionalnih manjina: Srba, Čeha, Slovaka, Talijana, Mađara, Židova, Nijemaca, Austrijanaca, Ukrajinaca, Rusina i drugih, koji su njezini državljani, kojima se jamči ravnopravnost s građanima hrvatske narodnosti i ostvarivanje nacionalnih prava u skladu s demokratskim normama OUN i zemalja slobodnog svijeta.“ Problem je u tome što su nakon ustavne reforme u siječnju 1998. dvije nacionalne manjine, koje su do tada imale konstitutivni status, izostavljene iz nabrojavanja manjina. Riječ je o slovenskoj i muslimanskoj/bošnjačkoj manjini.

Hrvatski sustav manjinske zaštite, prije svega, zahvaljujući Ustavnom zakonu o

pravima nacionalnih manjina, prilikom ostvarivanja manjinskih prava, manjine, međutim, ne dijeli na autohtone/konstitutivne i na one druge, nego se manjinska prava ostvaruju sukladno članku 5. Ustavnoga zakona, koji daje ovakvu definiciju nacionalnih manjina: „Nacionalna manjina, u smislu ovoga Ustavnog zakona, skupina je hrvatskih državljana čiji su pripadnici tradicionalno nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske, a njeni članovi imaju etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od drugih građana i vodi ih želja za očuvanjem tih obilježja“. Prema tome, svaka zajednica, koja zadovoljava uvjete definicije nacionalne manjine kakvu daje Ustavni zakon, bez obzira na to je li nabrojena u preambuli Ustava, ostvaruje sva prava što pripadaju nacionalnim manjinama. Konstitutivni status važan je zapravo samo za dvije manjinske zajednice, i to iz simboličkih razloga, a ne radi ostvarivanja prava. To su romska manjina, kojoj konstitutivni status znači više nego drugima zbog socijalne isključenosti, ali i tradicije političke marginalizacije, ne samo u Hrvatskoj nego i u najvećem dijelu europskih zemalja, te bošnjačka manjina, pri čemu je pitanje njena konstitutivnog statusa više pitanje odnosa između Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a priznanje konstitutivnog statusa Bošnjaka bilo bi, zapravo, izraz političkog „priznanja“ bošnjačke nacije općenito, a ne samo njene manjine u Hrvatskoj, koja nedvojbeno ima „autohtoni“ karakter.

USTAVNI ZAKON I CIVILNO DRUŠTVO

Drugo pitanje, koje se otvara vezano uz promjene Ustava, odnosi se na dvostruko pravo glasa za pripadnike manjina prilikom izbora zastupnika u nacionalni parlament. Ovo je pitanje problematično i s pozicije jednakosti prava glasa, ali i zbog toga što jedna manjina, srpska nacionalna zajednica, ostvaruje pravo na ne samo simboličnu zastupljenost, već joj Ustavni zakon daje i zajamčenu relativnu razmjernost zastupljenosti u Saboru. Nemoguće je zaštitu biračkoga prava provoditi „kumulativno“, dakle, priznavati i dvostruko pravo glasa i pravo na razmjernu zastupljenost, jer to predstavlja neprihvatljivu devijaciju u ostvarivanju biračkoga prava.

Time što je srpska manjinska stranka na dvama uzastopnim parlamentarnim izborima, dakle i 2003. i 2007. godine, osim iz posebne izborne jedinice za pripadnike nacionalnih manjina, zastupnike pokušala osvojiti i u „redovitim“ izbornim jedinicama (2003. u vukovarskoj, a 2007. u zadarskoj izbornoj jedinici), ta se stranka na neki način simbolički odrekla dvostrukoga prava glasa za pripadnike svoje manjinske zajednice. Ostale manjinske zajednice, kojima je pasivno biračko pravo zaštićeno načelom zastupljenosti (a ne razmjerne zastupljenosti), mogle bi tražiti ostvarivanje dvostrukoga

prava glasa, ali takva bi promjena dovela do simbolične neravnopravnosti manjinskih zajednica.

Kad je, pak, riječ o potrebi reformi Ustavnoga zakona, valja se podsjetiti na ono što zapisao **Erich From** objašnjavajući preduvjete da bi neko društvo moglo dobro funkcionirati. „Njegovi predstavnici moraju usvojiti takvu vrstu osobina koje će ih tjerati da žele činiti ono što kao pripadnici društva ili neke socijalne skupine unutar njega moraju činiti. Oni moraju htjeti ono što je objektivno nužno da čine. Vanjska sila zamijenjena je prinudom iznutra“. Politička se kultura, dakle, iskazuje kao glavni ograničavajući faktor ostvarivanja manjinskih prava, a ne to kako su organskim zakonom definirane institucije manjinske zaštite.

Hrvatski Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina predstavlja iskorak u odnosu na dosadašnju hrvatsku ustavnu i zakonsku praksu, i to zato jer institucionalizira ulogu civilnoga društva. Najpoznatiji teoretičar demokratske tranzicije, sociolog **Ralph Dahrendorf**, u svojoj je slavnoj knjižici „Pisma prijatelju u Poljskoj“, objavljenoj nakon pada Berlinskog zida, optimistički najavljivao: „Za promjenu političke strukture dovoljno je šest mjeseci; za promjenu ekonomske strukture potrebno je šest godina; za izgradnju civilnog društva potrebno je najmanje šezdeset godina“. Upravo problem na koji je Dahrendorf upozoravao još ranih devedesetih, Hrvatska osjeća danas, i to kad je riječ o funkcioniranju sustava manjinske zaštite. Još 1988., kad su se pojavile naznake demokratizacijskog vala, koji je zahvatio bivše komunističke države, ugledni je politolog **Gabriel Almond** u svom govoru pred Američkim društvom za političke znanosti anticipirao procese u Istočnoj Europi, ali i upozorio kako će neprimjerena politička kultura biti glavna prepreka konsolidaciji demokratskih institucija u tim državama. Politička kultura i funkcionalnost institucija civilnoga društva pravi su hrvatski problem, a ne pitanje kao su Ustavom i Ustavnim zakonom definirane ovlasti pojedinih institucija stvorenih radi zaštite manjinskih interesa i prava.

VAŽNOST POLITIČKE KULTURE

U raspravi o funkcioniranju Ustavnog zakona valja se, stoga, ograničiti na procjenu onih njegovih dijelova koji se odnose na politička prava manjina, a pitanja kulturne autonomije na neki su način bila regulirana i prije Ustavnoga zakona, barem kad je riječ o „starim manjinama“, dakle, o onim nacionalnim zajednicama koje nisu postale nacionalnim manjinama nakon razdruživanja Jugoslavije. Te su zajednice i prije imale razvijen sustav kulturnih organizacija, ali nisu djelovale kao političke zajednice.

Kad govorimo o manjinskim pravima, možemo ih podijeliti na ona „razlučna“, kojima manjine štite svoj identitet, ali i na integracijska prava. Integracijska su prava u

Ustavnom zakonu definirana u članku 22., prije svega u njegovu 3. stavku, koji govori o pravu na razmjernu zastupljenost manjina u javnoj upravi, sudbenoj vlasti i javnim službama. Taj je članak vrlo dobro zamišljen, ali problemi ostvarivanja ovih prava, što predstavljaju pozitivnu diskriminaciju pripadnika manjina u pravom smislu riječi, proizlaze iz posebnih zakona, a i političke prakse funkcioniranja lokalnih i regionalnih tijela. Dakle, ovo ključno integracijsko pravo mora se ostvariti, a njegovu ostvarivanju neće doprinijeti promjena Ustavnoga zakona, nego samo dosljedno ugrađivanje tog prava u sve posebne zakone, i što je još važnije, stvarno provođenje (ustavno)zakonskih normi.

Funkcioniranje manjinske samouprave, kakva je definirana novom institucijom što ju je donio Ustavni zakon u obliku vijeća nacionalnih manjina, pokazalo je nekoliko problema i kontroverzi. Najveći je problem činjenica da sustav manjinske samouprave nije izveden do kraja, pa na nacionalnoj razini nema institucije manjinske samouprave. Postoji pravo da se lokalna i regionalna vijeća nacionalnih manjina povezuju u koordinacije, i to na istoj razini, koje povezuju vijeća više nacionalnih manjina, a i na nacionalnoj razini - povezivanjem regionalnih vijeća iste nacionalne manjine. Te koordinacije, međutim, kad je riječ o integriranju vijeća iste manjine na nacionalnoj razini, funkcioniraju po političkim načelima, a ne prema načelu civilnoga društva, kakav bi trebao biti način funkcioniranja manjinskih samouprava. Bez legitimnog izbora članova, a zbog stranačkog utjecaja na organizaciju, često se "ispostave" manjinskih stranaka organiziraju kao koordinacije, a dolazi i do političkog isključivanja i rivaliteta unutar organizacija, uvjetovanih stranačkim interesima.

Drugi je problem, vezan uz funkcioniranje manjinskih samouprava, činjenica da su one uglavnom "monotipski" zamišljene, upravo kao što je monotipski organizirana i lokalna samouprava u Hrvatskoj. Veća fleksibilnost, kad je riječ o broju članova vijeća nacionalne manjine, različita uloga u sredinama u kojima manjina na različite načine sudjeluje u lokalnim vlastima te veći prostor za samoorganizaciju bitno bi doprinijeli efikasnosti tih vijeća. Pokazalo se kako su vijeća nepotrebna ondje gdje pripadnici nacionalne manjine kontroliraju lokalnu vlast, a da tamo gdje, unatoč udjelu u stanovništvu, ne participiraju u njoj, vijeća nemaju stvarna utjecaja na lokalne organe.

NEDOREČENA SAMOUPRAVA

Ipak, najveći je problem činjenica da su vijeća nacionalnih manjina zamišljena kao civilno-društvene organizacije *sui generis*, a da ih oni koji su u njih izabrani često doživljavaju kao organe vlasti, a svoju poziciju kao vladavinsku. Nedovoljno je ostvareno i načelo, što ga promovira Ustavni zakon, da su ovlašteni predlagачi članova vijeća nevladine organizacije, a ne manjinske političke stranke. Unatoč ovakvom definiranju izbornoga procesa, manjinske samouprave uglavnom dobivaju stranački karakter, a isto je tako uglavnom izgubljena veza između

njih i manjinskih nevladinih organizacija.

Problem financiranja vijeća nacionalnih manjina ponovno proizlazi iz problema političke kulture, a ne iz institucionalnih rješenja. Dapače, vrlo je dobro institucionalno rješenje

autonomije vijeća koja osigurava fleksibilnost u pribavljanju sredstava za njihov rad. Međutim, istraživanja pokazuju da najveći dio vijeća nije niti pokušao pribaviti sredstva iz drugih izvora, osim iz proračuna jedinica lokalne i regionalne samouprave.

Način izbora članova vijeća također nije pitanje koje se rješava Ustavnim zakonom, a jedno je od najtežih koje onemogućuje puno funkcioniranje manjinske samouprave u Hrvatskoj. Da bi hrvatski izborni sustav u punoj mjeri profunkcionirao kao demokračićan i osigurao da izbori budu slobodni i pošteni, bilo bi dobro donijeti Izborni zakon kao "single act" (jedinostveni zakon) kojim bi se propisale sve izborne procedure - od predsjedničkih i parlamentarnih, do izbora za lokalnu i regionalnu samoupravu. Manjinska samouprava, čija je nadležnost u Hrvatskoj vezana uz lokalnu i regionalnu samoupravu (što je logično, jer manjinska prava u uređenom društvu i jesu prava što se ostvaruju, prije svega, na lokalnim i regionalnim razinama), trebala bi imati mandat koji bi se podudarao s mandatom lokalne i regionalne samouprave. Ujedinjavanjem izborne procedure za izbor vijeća nacionalnih manjina s lokalnim izborima osigurao bi se i veći izlazak na izbore, što bi povećalo legitimnost vijeća, a smanjili bi se troškovi provođenja izbora. Tu je promjenu potrebno provesti u sklopu reforme izbornoga zakonodavstva u Hrvatskoj, koja će morati doći na dnevni red u sklopu "uvođenja reda" u nacionalne političke institucije.

Načelo razmjerne zastupljenosti u tijelima lokalne i regionalne samouprave, ondje gdje manjina čini više od 15 posto stanovništva, zapravo je ostvarivanje načela konsocijacijske izgradnje institucija u pluralnim lokalnim zajednicama. To se načelo pokazuje učinkovitim zato što nadomješta većinsko načelo, po kome pluralne zajednice jednostavno ne mogu funkcionirati. Naime, kad se neka zajednica sastoji od dviju ili više nacionalnih skupina, ne smije se dopustiti da ona relativno veća prigrabi sve funkcije vlasti, kao što bi to mogla po većinskom načelu, već obje skupine moraju preuzeti suodgovornost za upravljanje zajednicom. Formiranje izvršne vlasti u kojoj je, sukladno Ustavnom zakonu, u općinskim, gradskim, odnosno županijskim, poglavarstvima morala biti uspostavljena zastupljenost manjine, vodila je prema stvaranju konsocijacijske političke kulture. Zato postoji golema opasnost da bi ukidanjem poglavarstava te neposrednim

Romskoj manjini konstitutivni status znači više nego drugima zbog socijalne isključenosti (Snimio: Nino Šolić)

izborom nosilaca izvršne vlasti (načelnika općine, gradonačelnika i župana), a time i obnovom značenja većinskoga načela, konsocijacijski princip upravljanja takvim lokalnim zajednicama mogao biti ozbiljno ugrožen. Problem ponovno proizlazi iz manjka političke kulture i iz sklonosti da se institucije izgrađuju monotipski, iako je očito da različitim situacijama sigurno ne može biti primjeren isti tip institucije.

PRIJETNJE NAČELU RAZMJERNE ZASTUPLJENOSTI

Pravi problemi vezani uz razmjernu zastupljenost manjina i neposredan izbor individualnih nosilaca izvršne vlasti otvorit će se tek nakon ovogodišnjih lokalnih izbora, a niti politička niti stručna javnost u Hrvatskoj još nisu promislile o tome kakve probleme valja očekivati i kako ih rješavati. U svakom slučaju, valja očekivati da će neposredan izbor načelnika općina, gradonačelnika i župana donijeti nazadovanje u ostvarivanju prava manjina na razmjernu zastupljenost u tijelima lokalnih vlasti, ali i dovesti do konflikta među nacionalnim zajednicama u složenim sredinama, za koje se činilo da bivaju prevladani postepenom afirmacijom konsocijacijske političke kulture.

Nova institucija, formirana na osnovi Ustavnoga zakona, Savjet je za nacionalne manjine, koji je zamišljen kao vladino tijelo, ali koji je u odlučivanje o manjinskim problemima integrirao i manjinsku samoupravu i parlamentarno zastupstvo manjina. Reforme, potrebne na tom području, opet ne bi bile reforme ustavno-zakonskoga položaja ove institucije, nego se odnose na načela funkcioniranja. Kao prvo, nije jasno zašto se i dalje udvostručuju institucije – uz Savjet, kao vladino tijelo, funkcionira i Vladin ured za nacionalne manjine, iako se činilo da je namjera zakonodavca bila da Vladin ured postane stručnom službom Savjeta. Problemi distribucije javnoga novca za manjinske programe također nisu nešto što bi trebao biti predmetom reforme Ustavnoga zakona, nego izgradnje čvrstih kriterija u raspolažanju javnim novcem, ali i uspostavljanja kulture projektnoga funkcioniranja nevladinih organizacija i drugih institucija društva.

Stoga se čini da je za ostvarivanje manjinskih prava važno raspraviti ne o tome kako mijenjati Ustavni zakon, već kako ga primijeniti, a time, posvuda ondje još uvijek nije zadovoljavajući, poboljšati položaj manjina.

DOGRADNJOM KRITERIJA DO KVALITETNIJIH PROGRAMA

(Nastavak sa stranice 1)

• **Ekonomska kriza i recesija izazvale su velike teškoće u državnom proračunu. Traži se oštra štednja i rezanje troškova. Kako će se to odraziti na sredstva savjeta koja se raspodjeljuju udrugama i ustanovama nacionalnih manjina odnosno kako će Savjet pridonijeti općoj štednji?**

Što se tiče mjera štednje koje su donesene na svim razinama, nacionalne manjine i Savjet za nacionalne manjine kao krovno manjinsko tijelo u RH preuzeli su i svoj dio odgovornosti. Ali ta odgovornost nije od sada već je kontinuirano prisutna u našem djelovanju. Naše izvješće o utrošku sredstava za 2008. pokazuje da nismo bili autistični na zbivanja što se tiče državnog proračuna i tu smo već odustali od nekih aktivnosti, konkretno organizacije dva seminara jer smo vidjeli da neće biti sredstava. No, bez obzira na to, kada smo pregovarali s Vladom i kada smo podnosili naše zahtjeve za sredstva za 2009. u novonastalim okolnostima, kada je već bilo jasno da se približava kriza, uspjeli smo našim argumentima i aktivnostima koje udruge nacionalnih manjina imaju, dobiti povećanje sredstava za tekuću godinu u iznosu od 5 posto. Međutim, kako su se situacija faktički mijenja iz dana u dan, procijenili smo da je nužno i neizostavno i sa naše strane izvršiti redukciju sredstava. No, u tome smo odmah pokušali izbjeći da na bilo koji način smanjimo sredstva koja direktno odlaze udrugama nacionalnih manjina za njihove aktivnosti, odnosno programe njihove kulturne autonomije te smo zato odlučili da se ove godine ne održi tradicionalna manifestacija "Kulturno stvaralaštvo nacionalnih manjina u RH". To je za nas bila teška i bolna odluka jer se radi o vrlo uglednoj manifestaciji s dugom tradicijom, ali smo smatrali da je u ovom momentu najprioritetnije zaštititi aktivnosti kulturne autonomije nacionalnih manjina. Uz to, naravno, dodatna sredstva uštede biti će ostvarene i u poslovanju Stručne službe Savjeta, pa smo se tako odrekli zapošljavanja pravnog savjetnika koji je bio planiran za ovu godinu te štednjom na službenim putovanjima, telefonskim troškovima, reprezentaciji itd., dakle svega onoga što se ne odnosi direktno na aktivnosti samih udruga. Tako, možemo konstatirati da su nacionalne manjine odnosno njihove udruge, unatoč svih ovih teških okolnosti zadržale, za sada, proračunsko povećanje sredstava za svoje aktivnosti od 5%.

PROGRAMI KULTURNE AUTONOMIJE ZA SADA OSTAJU NEDIRNUTI

• **Da li se mogu očekivati i daljnje restrikcije?**

To mi u ovom trenutku ne znamo. Ne treba posebno naglašavati da je situacija objektivno teška i da može biti teža. Želim istaknuti i da smo zasada osigurali i kontinuirane akontacije na razini 2008. koje primaju udruge. Ali jasno je da će sve ovisiti o dinamici punjenja državnog proračuna, te da će se odobreni iznos sredstava za ostvarivanje programa kulturne autonomije doznavačavati korisnicima prema mogućnostima izvršenja državnog proračuna RH. Moramo biti spremni i na moguće nove restrikcije, ali treba početi s realizacijom naših aktivnosti i mislim da imamo osnova u sve to ući s izvjesnim optimizmom.

• **Kada smo već kod pitanja trošenja sredstava, Savjet je nedavno na svojoj 31. sjednici izašao s kritikom određenih udruga nacionalnih manjina o načinu trošenja**

sredstava namijenjenih njihovim aktivnostima. Koji su tu najizraženiji problemi i što ćete poduzeti za njihovo otklanjanje pa i moguće sankcioniranje?

Prije svega želim naglasiti da se radi o Izvješću o utrošku sredstava u 2008. godini a takvo izvješće mi, sukladno Ustavnom zakonu, Vladi i Saboru RH podnosimo svake godine i nije ovo prvi put da ukazujemo na probleme, javno o njima govorimo i tražimo promjenu ponašanja udruga odnosno onog njihovog manjeg djela kod kojih se uočavaju nepravilnosti. Možda je ove godine izvjesna novost, uvjetovana općom situacijom, da su mediji za to pokazali puno veće zanimanje nego inače. A nama je to izuzetno drago jer držimo da što problem učinimo javnijim to će ga lakše biti riješiti i zato pojačani medijski interes mi doživljavamo kao pomoć i na tome iskreno zahvaljujemo. Sada se mnogi hvale kako su počeli svoja financijska izvješća o trošenju proračunskog novca objavljivati na webu, a svatko tko ozbiljno prati rad Savjeta zna da mi to radimo već godinama. No, nama se u ovom momentu čini bitno da se omogući jedan ispravan uvid u ovaj problem. Naime, površnim interpretacijama često se stvara pogrešna percepcija da se tu puno krade i da se radio o nekom kriminalu, a to nije točno. Mi smo prilično zadovoljni jer smo uspjeli proteklih godina bitno poboljšati financijsku disciplinu kod manjinskih udruga i sve udruge podnose financijska izvješća. Tek kod jednog manjeg djela udruga ima određenih problema i njihova izvješća nisu sukladna metodologiji praćenja ostvarivanja programa nevladinih udruga i sukladno onome što govori Zakon o proračunu i Zakon o izvršenju proračuna i mi smo na to upozorili.

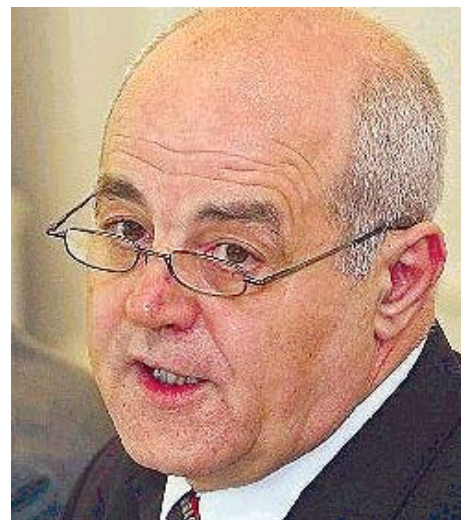
EDUCIRANJEM PROTIV NEPRAVILNOG TROŠENJA SREDSTAVA

• **Što će se poduzeti prema udrugama koje su nepropisno trošile novac?**

Naša je stara praksa da svim udrugama koje nepravovremeno i nepropisno podnose izvješća o utrošku sredstava to ukažemo i tražimo ispravke i objašnjenja. Ako se zaista radi o kardinalnim propustima ili zloupotrebama mi prestajemo s financiranjem takvih udruga i one su obavezne vratiti sredstva.

I ove godine mi smo svima poslali upozorenje i dali im rok do kada moraju dostaviti popravljena izvješća. Ako udruge u predviđenom roku ne bi opravdali i ispravili uočene nedostatke i greške one će sukladno našim propisima i metodologiji morati vratiti dobivena sredstva u državni proračun, kao što se uostalom već i događalo prethodnih godina. Dakle, ništa se tu posebno novog i revolucionarnog nije dogodilo osim što je ovaj put, ponavljam, i na naše zadovoljstvo stvar pobudila pozornost medija.

No, mi smatramo da ova praksa ubuduće mora biti prisutna ne samo za udruge nacionalnih manjina već za čitav civilni sektor koji bi isto tako kao i mi trebao transparentno prikazivati utrošak sredstava. To je dakle jedan iskorak koji mi u svakom slučaju smatramo vrlo pozitivnim. I nije to samo naše mišljenje jer smo imali i niz pozitivnih reakcija počevši od međunarodnih predstavnika koji su pohvalili ovakvo ponašanje, do Saborskog odbora za ljudska prava i nacionalne manjine gdje je Savjet dobio najviše ocjene što se tiče brige o utrošku sredstava do, što nas posebno veseli, samih građana koji su zvali Savjet da

Aleksandar Tolnauer

nam čestitaju i daju podršku da se nastavi s ovakvom praksom iako je naša praksa uvijek takva i bila.

• **Što će te u budućnosti poduzeti da se ovakvi problemi izbjegnu?**

Uloga Savjeta je, između ostaloga, da razvija civilni sektor nevladinih udruga nacionalnih manjina. Puno smo puta do sada upozoravali da imamo različitu situaciju kod nacionalnih manjina. Imamo nacionalne manjine koje imaju uhodane i razvijene sustave i infrastrukturu svoga djelovanja, a imamo i manjine gdje su te pretpostavke uspješnog rada znatno manje razvijene ili su tek u začetku. Tu su problemi i zato mi stalno insistiramo na osposobljavanju i educiranju manjinskih predstavnika za što kvalitetnije djelovanje na različitim planovima od odnosa sa medijima do donošenja programa, apliciranja projekata i naravno pravilnog trošenja dobivenih sredstava. I to ćemo i nastaviti. Posebno ćemo organizirati novi seminar zajedno sa Ministarstvom financija kako bi podučili odgovorne osobe u manjinskim udrugama o pravilima trošenja proračunskih sredstava jer naše analize pokazuju da se tu vrlo često radi o greškama i nesporazumima koji proistječu iz nedovoljne educiranosti.

NOVI PRISTUP FINANCIRANJU

• **Da li se na kraju ipak može otvoriti i pitanje kriterija prema kojima se dodjeljuju sredstva pojedinim udrugama i njihovim programima?**

O tom problemu mi već godinama govorimo i Savjet će sigurno vrlo skoro osnovati jednu radnu skupinu čiji će zadatak biti da na osnovu dosadašnjih iskustava, na osnovu uočenih slabosti i problema pruži osnovu za redefiniranje, prilagodbu i dogradnju tih kriterija. Proteklih godina imali smo vrlo snažan razvoj i pravo bujanje manjinskih udruga i njihovih programa (poznato je da udrugu mogu osnovati tri osobe) i sigurno da je to dalo jedan kvalitetni zamah i dinamiku razvoju manjinskih kulturnih programa i djelovanja, ali isto tako mi smo izloženi i velikom pritisku da se financira sve i svašta. A to niti želimo niti je objektivno moguće. Prilagodбом kriterija mi želimo otvoriti prostor da se stimuliraju oni projekti i programi koji najkvalitetnije predstavljaju stvaralaštvo i aktivnosti nacionalnih manjina. Mi moramo upravo u interesu manjina otvoriti prostor kvaliteti, a ne pokazivati kako stalno raste broj financiranih projekata. Uostalom, to je i naša obaveza prilagođavanja standardima Europske unije gdje se itekako nastoji stimulirati kvalitetan razvoj civilnog sektora, te izraziti vodi računa o utrošku dodijeljenih sredstava.

MANJINE KAO POZITIVNI SOCIJALNI KAPITAL

Ključno je pitanje da li se manjine tretiraju kao jedno bogatstvo, kao jedan resurs, kao socijalni kapital koji doprinosi razvoju neke zajednice ili se pak na njih gleda kao na neku prijetnju. Naša istraživanja pokazuju da se od 1995. godine stvara jedna pozitivna percepcija nacionalnih manjina u hrvatskoj javnosti. Možda je opravdano pitanje da li to može ići i brže ali se čini bitnim istaknuti da je smjer u kojem se krećemo ipak dobar, a u tome dalje značajnu ulogu trebaju odigrati obrazovanje i mediji. No, treba imati u vidu da je to dvosmjernan proces te da i manjinske zajednice trebaju pokazati da nisu usmjerene samo na partikularne interese već da njihovo djelovanje koristi čitavoj zajednici

Razgovarao: **Stojan Obradović**

• Nedavno ste na seminaru “Mediji i nacionalne manjine u RH” održali predavanje na temu “Nacionalne manjine kao socijalni kapital”. I sam pojam, termin “socijalni kapital” relativno rijetko srećemo u javnoj komunikaciji, a još manje njegovo vezivanje za nacionalne manjine. Možete li malo pojasniti najprije značenje i potencijalnu ulogu socijalnog kapitala?

Istina, sam koncept socijalnog kapitala nije toliko poznat u hrvatskoj stručnoj i političkoj javnosti. Sam pojam socijalnog kapitala pokušavao se iskoristiti kao jedno oruđe putem kojeg bi se moglo analizirati položaj manjina i uloga manjina u nekom društvu. Koncept socijalnog kapitala je nastao u sociologiji, negdje 70-80 tih godina prošlog stoljeća, no postao je jako popularan nakon što je američki sociolog Robert Putnam objavio knjigu pod nazivom “Making Democracy Work”, odnosno kako je kod nas prevedeno “Kako demokraciju učiniti djelotvornom”. Krajnje pojednostavljeno rečeno on je u toj knjizi pokazao (na primjeru Italije) kako za politički i ekonomski razvoj neke zajednice nije dovoljno postojanje samo fizičkog kapitala koji svi znamo što je, nije dovoljno samo postojanje financijskog kapitala, nije dovoljno samo postojanje ljudskog kapitala već postoji jedan resurs koji se sastoji od kvalitete odnosa među ljudima u nekoj zajednici. Drugim riječima socijalni kapital nam kaže da kvaliteta odnosa u nekoj zajednici među ljudima utječe na razvoj te zajednice. Pitanje je koliko smo mi međusobno povezani, međusobno umreženi, kako se odnosimo jedni prema drugima, vjerujemo li jedni drugima... Pokazalo se u toj Putnamovoj studiji, ali i u brojnim studijama koje su nastale nakon njegove knjige, kako upravo taj socijalni kapital definiran kao kvaliteta odnosa među ljudima bitno utječe na politički i ekonomski razvoj neke zajednice. Nakon Putmanove knjige koncept socijalnog kapitala postao je, da tako kažemo, politološko oruđe putem kojeg se pokušavaju analizirati socijalni i politički procesi.

DOPRINOS KREATIVNOM POTENCIJALU ZAJEDNICE

• Na koji način možemo dovesti u vezu socijalni kapital i nacionalne manjine?

To proizlazi iz ovoga što sam rekao, jer to jeste pitanje kvalitete odnosa među ljudima. I kada razmišljate o nacionalnim manjinama u nekoj političkoj zajednici i tome kako su one percipirane od strane većinskog naroda onda su poznate dvije krajnje suprostavljene pozicije. S jedne je strane pozicija koja smatra da svaka raznolikost, različitost nije dobra jer povećava heterogenost neke zajednice i samim time se onda manjine promatraju kao neka prepreka ili prijetnja daljnjem razvoju neke zajednice jer, eto, te manjine stalno traže

neka svoja prava, stalno opterećuju zajednicu s nekim svojim zahtjevima itd. To je dakle jedna situacija gdje se nacionalne manjine promatraju kao opasnost za razvoj zajednice. S druge strane ide ovo što se pojavljuje u literaturi u zadnje vrijeme i što je onda vezano za socijalni kapital a to je da se manjine mogu promatrati kao jedno bogatstvo, kao jedna prednost i to na nekoliko načina. Jedan način je da zapravo te manjine, svojom prisutnošću povećavaju raznolikost neke zajednice i samim tim stvara se jedna veći kreativni potencijal te zajednice pa dakle i bogatstvo jedne zajednice. Manjine kao bogatstvo ! Dalje, manjine su veza prema matičnim državama. Dakle, pojavljuju se kao mostovi prema drugim političkim zajednicama i doprinose suradnji s njima. Upravo u tom kontekstu, tih dvaju različitih pozicija se postavlja pitanje kako se manjine promatraju u nekoj konkretnoj političkoj zajednici kao što je npr. Hrvatska. Da li se one tretiraju kao jedna prednost, kao jedno bogatstvo, kao jedan resurs, kao jedan socijalni kapital koji bi se mogao iskoristiti u razvoju ili se pak na njih gleda kao na neku prijetnju.

• Kako se na nacionalne manjine trenutno gleda u Hrvatskoj, odnosno kakvo je stanje socijalnog povjerenja kao jednog od ključnih elemenata socijalnog kapitala u hrvatskom društvu i kakvu ulogu ima u odnosu na nacionalne manjine?

Mi na Fakultetu političkih znanosti prije svakih izbora radimo istraživanje o izbornom ponašanju građana, ali i nešto šire što uključuje i njihove stavove i sustav vrijednosti. Od 1995. u tim istraživanjima imamo i pitanje odnosa prema manjinskim zajednicama u Hrvatskoj, to jest kako se građani odnose, kako percipiraju te zajednice. I zapravo se pokazuje da se od 1995 do danas dogodio jedan napredak. Primjerice, imate jedno pitanje koje pita da li biste stupili u rodbinske odnose s pripadnikom određene manjinske zajednice. Tu se za sve manjinske zajednice od Srba, Albanaca, Bošnjaka, Roma... pokazuje da se ta percepcija razvija na bolje. Ako ćemo to promatrati iz ove dvije suprostavljene pozicije koje sam spomenuo onda idemo naprijed bez obzira što bi neki mogli reći da je taj napredak prespor i da bi zapravo trebalo ići puno brže. Međutim, podaci od 1995. pa zaključno sa 2007. pokazuju kako se ipak stvara jedan pozitivnija percepcija manjina u hrvatskoj javnosti. Možda je opravdano pitanje da li je to moglo ići i brže, ali meni se čini bitnim istaknuti da je smjer u kojem se krećemo dobar.

RAST SOCIJALNOG POVJERENJA

• Nedavno ste objavili vrlo zanimljivu knjigu “Socijalno povjerenje u Bosni i Hercegovini”, koja je rezultat empirijskog istraživanja što ste proveli, gdje ističete pozitivne i negativne atribute socijalnog kapitala te dva glavna oblika socijalnog kapitala: povezujući i premošćujući. Kako procjenjujete konkretnu situaciju u hrvatskom društvu u tom pogledu?

Berto Šalaj

Svaki oblik kapitala se može iskoristiti i za dobre i za loše svrhe ako gledamo to iz perspektive cijele zajednice. Ljudski kapital vi možete iskoristiti da izumite novi lijek ili oružje za masovno uništenje. Tako i socijalni kapital, ako gledamo iz perspektive čitave zajednice može poprimiti pozitivne i negativne oblike. Imate npr. u Italiji mafiju. Među pripadnicima mafije imate izrazito socijalno povjerenje, visok socijalni kapital, ali to je iz perspektive šire zajednice jako loše. Čini mi opravdanim postaviti pitanje koji tip socijalnog kapitala žele graditi manjine, a onda naravno i većinski narod. Kada govorimo o premošćujućem i povezujućem socijalnom kapitalu to jeste pitanje važno za manjine. Povezujući socijalni kapital zapravo spaja ljude koji su međusobno vrlo slični, dakle ljude koji su istog etničkog porijekla, iste rase itd. Dok premošćujući socijalni kapital, kao što mu i samo ime govori, nastoji premostiti određene podjele u društvu, bilo da se radi o podjelama po etničkim linijama, bilo da se radi o podjelama po klasnim linijama, ili nekoj trećoj podjeli. I upravo se u tom kontekstu postavlja pitanje kakva je strategija manjina u Hrvatskoj. Žele li one graditi ovaj povezujući socijalni kapital koji može biti dobar u nekim situacijama jer čvrsto solidarizira i homogenizira pripadnike određene etničke grupe. Međutim, postavlja se pitanje da li to onda dovodi do toga da se same manjine getoiziraju, i gradeći taj povezujući socijalni kapital zapravo zanemaruju mogućnost da se jače uključe i inkorporiraju u ukupnu zajednicu tj. da grade ovaj premošćujući socijalni kapital. Naravno da je u tome svemu važno i pitanje kako se većinski narod odnosi prema nacionalnim manjinama i koji tip socijalnog kapitala želi graditi većinski narod. Iako su istraživanja socijalnog kapitala u heterogenim društvima tek na početku pokazuje se da društva u kojima je taj povezujući socijalni kapital visok zapravo ne funkcioniraju najbolje. Tipičan primjer je situacija u Bosni i Hercegovini koja je potpuno podijeljena po etničkim linijama. Istraživanje koje sam ja proveo u Bosni i Hercegovini o socijalnom povjerenju je primjer jednog negativnog stanja, primjer kakve stvari ne bi smjele biti. No neka druga istraživanja npr. u nekim zajednicama u SAD (gdje se ne radi u prvom redu o etničkim koliko o rasnim odnosima) sugeriraju kako ta različitost i kontakti smanjuju te rasne predrasude i kako dovode do stvaranja jedne pozitivnije političke kulture.

• Što u tom pogledu pokazuju istraživanja u Hrvatskoj?

(Nastavak na stranici 7)

DUBROVNIK - AHIRET via BiH

Dubrovnik je grad koji živi od svoje dobrodošlice za sve one koji dođu vidjeti, naučiti, uživati i odmoriti se. Ima je za sve i svakoga, ali ne i za jednu skupinu svojih građana kad odu na trajni počinak. Neki inozemci u kamenom Gradu svojom voljom kupuju kuće dotičući svoj dio raja, a neki Dubrovčani mimo svoje volje kupuju grobnice u inozemstvu da im se nađu kad dođe vrijeme za dženet ili džehenet. Dubrovački muslimani, uglavnom Bošnjaci, netipičan su svijet - smrt im je složenija od života

Goran Vežić

Na dijelu Boninova za pripadnike islamske zajednice (na slici) je i spomen-ploča za 23 Bošnjaka koji su poginuli u obrani Dubrovnika

Dok većini smrtnika na ovom svijetu smrt znači mir - dubrovačkim muslimanima, najvećim dijelom Bošnjacima, ona znači novo putovanje. Ne samo na drugi svijet nego i u drugu zemlju. Putovnica im vrijedi i nakon datuma smrti. Zemlja Hrvatska u svom tankom, najjužnijem dijelu, tijesna je za svoje građane koji bi umjesto križa na grob stavili nišan pa im na putu za *ahiret* valja u Bosnu i Hercegovinu. I ni po jada da mogu na *mezarje* sa svojim precima. Ne ide ni to jer preci dubrovačkih Bošnjaka su se spustili iz zaleđa Grada, kao Držičev stari trgovac Stanac, iz istočne Hercegovine, iz Gackog, Trebinja, Bileće, Nevesinja, Ljubinja koji su danas, nakon zadnjeg krvavog miješanja karata, u Republici Srpskoj, a tamo - odakle se na njih žive pucalo - dubrovačkim muslimanima se ni mrtvima ne vraća. Sve dok se ne vrate živi istočnohercegovački Bošnjaci. Dvostrukim prognanicima u smrti - iz mjesta u kojem su rođeni i živjeli i iz prazavičaja - *dženaza* mimo njihove zbiljske volje bude u onom dijelu Bosne i Hercegovine koji se zove Federacijom BiH, najčešće na mostarskom groblju Sutina, svojih 150 kilometara od Dubrovnika, a znaju u mrtvačkim

kolima potegnuti i do Zenice, i do Goražda, do Tuzle čak, i drugdje...

ETNIČKO ČIŠĆENJE POST MORTEM

Na Boninovu, u islamskom dijelu, gdje su njihovi sunarodnjaci pokapani nema više mjesta. Dubrovačko groblje je, reći će nam gradonačelnica **Dubravka Šuica**, postalo tijesno ne samo za svoje muslimane, nego i za kršćane. Istina je, reći će dubrovački muslimani, ali dubrovački katolici i pravoslavci svoj mir će naći u blizini - ako ne na Boninovu, onda će u Župi, u Konavlima, na Primorju, na Elafitima... Bit će na dohvat ruke i duše koja bi se pomolila za njih, a mi na *ahiret* moramo via BiH... Zar nismo dostojni zemlje u kojoj smo se rodili, koja nas je othranila i koju smo branili? Na Boninovu se našlo mjesta i našla se, konačno prošle jeseni, spomen-ploča za 23 poginula branitelja grada islamske vjeroispovijesti.

"Odlazak naših ljudi u mrtvačkim kovčezima u Bosnu i Hercegovinu mimo njihove za života izražene volje znači, koliko god grubo zvučalo - etničko čišćenje *post mortem*", kaže nam **Šemsudin Brković**, predsjednik

Bošnjačke nacionalne zajednice u Dubrovniku i Dubrovačko-neretvanskoj županiji, zajednice koja na put bez povratka, iz života i iz Hrvatske, godišnje isprati pedesetak svojih članova. Isprate ih i dubrovački prijatelji i susjedi, katolici, koji ne mogu putovati na daleke *dženaze*, umjesto s "laka ti zemlja" ili "neka ti je *rahmet* duši" posljednjim pozdravom: "Daleko ti zemlja hrvatska!"

DALEKO OD PARA - DALEKO OD MEZARA

Predsjednik Kulturnog društva Bošnjaka "Preporod", koje 75 godina postoji u Dubrovniku, **Izet Spahović** navodi jedan od posljednjih slučajeva - pokojnik je pokopan u Goraždu, daleko od svoje kuće i obitelji koja je slabijeg imovnog stanja i kojoj je bošnjačka zajednica financijski pomogla u skupom prijevozu pokojnika. "Kad siromasi otprate svog pokojnika u Bosnu i Hercegovinu, i to još u kraj u kojem nemaju nikoga svoga, oni se praktički za vijek vjekova opraštaju s njim. Teško im je i skupo kasnije obići *mezar*", kaže Spahović.

Na muslimanskom *mezarju* dubrovačkog groblja nema više mjesta, drugih groblja u županiji na kojima bi mogli biti pokopani muslimani nema, a rješenje je na dugom štapu. Planira se gradnja groblja u Dupcu u Župi Dubrovačkoj na kojem bi bilo i muslimansko groblje. Izet Spahović je tamo predsjednik Vijeća bošnjačke nacionalne manjine: "Još su neriješeni imovinski - pravni odnosi, radi se čišćenje tog prostora - bio je tu nekakav deponij. Treba se napraviti idejno rješenje, treba ići na natječaj, glavni plan treba napraviti. Čekat će se najmanje pet godina na to groblje. I dobro bi bilo kad bi tada bilo..."

Ovaj problem nije od jučer, napominje Spahović, uočen je još 1979. godine premda ga je tada - dok je bila Jugoslavija - bilo lakše rješavati. "Ako ne bi bili

pokopani na Boninovu, *dženaza* bi bila u zaleđu Dubrovnika, u mjestima odakle vuku podrijetlo. Tada to nije bilo skupo jer je bilo blizu, nije bilo ni komplicirano jer nije bilo granice. Danas je pokop u BiH i skup i kompliciran. I daleko je. Ne ide se više u Trebinje nego u Mostar."

KAKO ŽIVJETI U GRADU U KOJEM SE NE MOŽETE UKOPATI?

Bošnjaci u Dubrovniku tvrde da postoji rješenje. Da bi se dobio pedeset grobnica na Boninovu i tako proširio muslimanski dio groblja trebalo bi srušiti jednu baraku u kojoj žive tri obitelji i njima, naravno, kupiti stanove. Ta ideja nije realizirana osamdesetih, onda je došao rat, a nakon rata svaka nova gradska vladajuća garnitura daje obećanje pred izbore... I prije četiri godine Dubravka Šuica je obećavala rješenje, ali na Dupcu. Ove godine u ponovnoj kandidaturi za gradonačelnicu, ispred HDZ-a, to obećanje ne ponavlja jer, kaže, nema potrebe za obećanjima kad se taj problem rješava: "Radimo na izgradnji novog groblja. Na području Župe smo potpisali sporazum o njegovoj izgradnji. U izradi je detaljan plan uređenja i počinjemo s otkupom zemljišta za novo groblje Dubac. Za jednu godinu ćemo riješiti sve imovinsko - pravne probleme, a općina Župa dubrovačka će donijeti detaljni plan uređenja. U prvoj fazi ovog multikonfesionalnog groblja bit će 2 i po tisuće grobnica.

Kandidat za gradonačelnika **Andro Vlahušić** (HNS i SDP) podvlači da je osnovno ljudsko pravo imati pravo na grob, a da Dubrovnik to nažalost dugi niz godina ne rješava. "Svaki građanin bilo koje vjeroispovijesti ima pravo na grob. Svaka obitelj koja to želi mora dobiti grobno mjesto. To je minimum civilizacijskog prava. Ako je teško dobiti posao, kupiti stan, ne mora biti teško ukopati se. Zamislite grad u kojem se ne možete ukopati - onda je to grad u kojem nećete ni živjeti. Kako ćemo govoriti o životu unutar grada u kojem znadete da nećete moći pokopati baku, djeda ili roditelje? U ratu s nama bili su ljudi različitih vjeroispovijesti pa kad su to preživjeli valjda imaju pravo u miru imati svoje grobno mjesto.

Groblje može biti i u prigradskim naseljima do Osojnika - Nunciata, Žarkovica, Petrovo Selo... Izmjenama i dopunama GUP-a tamo su moguća groblja", rekao je Andro Vlahušić.

RIJEŠIT ĆEMO PROBLEM: NEĆEMO VIŠE UMIRATI!

I nije smrt samo problem - ni život nije jednostavniji. "Mrtvi su političko pitanje, ali i živi", kaže Šemsudin Brković. "Da bi se umrlo dostojanstveno - mora se i živjeti dostojanstveno." Brković spominje da je u stanovništvu Dubrovnika skoro deset posto Bošnjaka a da između 75 studenata koji su nedavno dobili gradske stipendije nema ni jednog Bošnjaka. Napominje da je problem i provedba članka 22. Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama koji regulira njihovu ravnomjernu zaposlenost.

"Mi smo Dubrovčani, mi smo Dalmatinci, mi smo politički Hrvati, mi smo etnički Bošnjaci, mi smo Europljani, stanovnici svijeta smo, uostalom. Nismo za getoizaciju ni asimilaciju, nego smo za integraciju", kaže Brković koji ističe bošnjačku ukorijenjenost u Dubrovnik. Ima obitelji koje su tu već 5-6 generacija. "Krv, znoj i suze smo ugrađivali u ovaj grad. Najvećim dijelom su naši ljudi iz zaleđa dolazili kao obalni radnici. Njih više nema, ali danas je u gradu 25 Bošnjaka liječnika, ima ih čak i 25 kapetana, da druge struke ne nabrajam. Tko može ne spomenuti **Feđu Fehima Šehovića**, ovovjekog Držića, mae-stra **Đelu Đemaludina Jusića**, **rahmetli Izeta Hajdarhodžića**, prvaka Ljetnih igara? Mi dubrovački Bošnjaci imamo udjela u dubrovačkoj tradiciji pa naš grobljanski kutak nije samo političko nego i kulturološko pitanje: Ako nas ne bude na groblju tko će znati da smo uopće tu bili?"

Groblje za muslimane je još, podrazumijeva se, i emocionalno i ekonomsko pitanje. "Umjesto da skupljamo novac za talentirane studente - skupljamo novac da bi pokopali njihove *nene*", kaže Spahović.

U očekivanju da siva stvarnost donese rješenja za crnu zemlju na djelu je bijeli humor. "Kad već oni ne mogu riješiti problem, obećao sam vlastima da ćemo to učiniti mi: Nećemo više umirati!", zaključuje Šemsudin Brković.

Feđa Šehović: **NI GROB, NI MEZAR NEGO - ORMAR**

Dubrovački pisac Feđa Šehović rezignirano nam je spomenuo da je zajedno sa svojom suprugom Anom htio u Vitaljini, u Konavlima na samom kraju ili početku Hrvatske, imati grobnicu ali je tamošnji župnik piscu, koji se u svom djelu ustrajno bavio odnosom franjevaca i muslimana, poručio da neće on tursku mahalalu u svojoj župi. Šehović, uz to, napominje da je baš on u Vitaljini godine 1992., nakon oslobođenja Konavala, organizirao obnovu crkvice dragulja, kako kaže, Sv. Spasa. "Teško je seljački mentalitet uvjeriti da postoji ljudski interes za sve... A treba i njih razumjeti. Tamo je oduvijek bila granica. Mnogi su je prešli i bili pokatoličeni, a oni su, onda, veći katolici od samih katolika. Impregnirani su isključivošću koja se probila u ovom vremenu", objasnio je problem Feđa Šehović. I kamo će pisac kad dođe vrijeme za to - u Vitaljini gdje je htio neće ga, na mezarje i da hoće ne može.... "Što onda? Kremirate se i - adio Mare! Možete onda urnu staviti u ormar bojeći se da će vas pojest buduće generacije", presječe pisac ovaj Gordijev čvor.

MANJINE KAO POZITIVNI SOCIJALNI KAPITAL

(Nastavak sa stranice 5)

Pa problem je što mi nemamo dovoljno komparativnih istraživanja da vidimo kakva je situacija u drugim zemljama. U Hrvatskoj, kao što sam rekao, generalno, slika je u odnosu prije 15 godina puno bolja. Ta dvojba između povezujućeg i premošćujućeg, meni se čini, i to ovi rezultati sugeriraju, rješava se u smjeru ovog premošćujućeg socijalnog kapitala.

STRATEGIJA OTVARANJA

• **Da li same nacionalne manjine, da tako kažemo, više naginju ovoj komponenti društvene integracije ili homogenizacije pa onda i moguće getoizacije?**

Taj tip podataka nismo imali u našim istraživanjima. No, na nekoj intuitivnoj razini meni se čini da ta strategija getoizacije koja je bila prisutna kod nekih manjina tijekom 90-tih sada polako jenjava, odnosno uvidjelo se da se s takvom strategijom neće puno učiniti ni za sam napredak konkretne nacionalne manjine ni za samu zajednicu u cjelini. Dakle, čini mi se, ali trebalo bi to potvrditi u daljnjim istraživanjima, da se u manjinskim zajednicama kreću prema tom pozitivnijem aspektu socijalnog kapitala

• **Često koristimo fraze o manjinama kao bogatstvu, mostovima itd. No, koliko je uopće u hrvatskom društvu prisutna svijest o stvarnom pozitivnom učinku koje manjine imaju ili mogu pridonijeti društvu? Kako zapravo manjine mogu doprinijeti demokratskom, socijalnom, ekonomskom razvoju neke zajednice?**

Mislim da u prvom redu političke elite koriste taj tip fraza. Ovo o čemu sam ja govorio ide više na razinu građana gdje se kod samih građana dogodio taj jedan pozitivan napredak u percepciji manjina. Vi već imate neka istraživanja koja pokazuju da različite manjine sa svojim različitim kulturama dovode do toga da te zajednice lakše odgovaraju na različite potrebe. Određena kultura je sklona određenom tipu ekonomskog

razvoja pa tako i te zajednice koje su heterogene mogu lakše odgovoriti na sve veću i rastuću kompleksnost suvremenih društava. Što se tiče razvoja na lokalnoj razini tu tek treba vidjeti kako će se situacija odvijati. No, ono što ja vidim kao dvije ključne komponente kroz koji se i na lokalnom i na nacionalnom nivou, uloga nacionalnih manjina treba dalje promovirati jesu prije svega obrazovanje i mediji, ta dva vrlo moćna sredstva socijalizacije i stvaranja identiteta. Ukoliko oni počnu raditi na način da promoviraju taj pozitivan socijalni kapital onda ćemo imati i sve više primjera te pozitivne suradnje.

• **Kako možemo većinsko stanovništvo senzibilizirati za koristi koje mogu imati od nacionalnih manjina, kako ih uvjeriti da tako kažemo u "manjinski profit" koji se ostvaruje u nekoj zajednici?**

To sam naznačio kroz ovaj prethodni odgovor. To su dva činitelja, mediji i obrazovanje. Ali mislim da je to uvijek i dvosmjerna ulica odnosa manjina i većinskog naroda. I same manjinske grupe trebaju poraditi na tome da pokažu kako njihovo djelovanje i njihovi naponi ne idu samo u smjeru nekih partikuliranih interesa već kako je njihovo djelovanje zapravo nešto što koristi čitavoj zajednici. Tu se, dakle, da opet slikovito kažemo, u toj dvosmjernoj ulici mora sresti ta rastuća percepcija većinskog naroda da manjine nisu prijetnja i s druge strane da manjine tip strategije svoga razvoja ne traže u nekoj getoizaciji, ne traže u zatvaranju svog identiteta već naprotiv prema otvaranju čitavoj zajednici.

• **Možemo li za kraj istaknuti neko konkretni primjer pozitivne prakse?**

Pa znam da npr. u Slavoniji ima dosta pozitivnih primjera gdje se naprosto s tom raznolikošću kulture, s tom heterogenošću zapravo doprinosi razvoju zajednice. Ali, ključno ostaje pitanje da sve manjinske zajednice osjete da njihovo rješenje nije u zatvaranju već upravo suprotno, u otvaranju prema širim socijalnim i političkim procesima.

KNJIGA O SOCIJALNOM POVJERENJU U BOSNI I HERCEGOVINI

Dr. sc Berto Šalaj trenutno je prodekan na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu gdje predaje kolegije iz oblasti političke socijalizacije i političkog obrazovanja. Jedan je od prvih koji se u Hrvatskoj počeo baviti problemom socijalnog kapitala. Na tome je 1994. i doktorirao te objavio knjigu "Socijalni kapital: Hrvatska u komparativnoj perspektivi".

Nedavno je u Bosni i Hercegovini proveo pionirsko istraživanje o stanju socijalnog kapitala u toj susjednoj zemlji te objavio knjigu "Socijalno povjerenje u BiH". Knjigu je na hrvatskom i njemačkom izdala zaklada Ebert Stiftung. U zaključcima knjige se ističe kako istraživanje socijalnog kapitala u BiH sugerira da je pred tom zemljom dug put razvoja demokratske političke kulture bez čega je teško očekivati stabilan socijalni, ekonomski i politički razvoj, a intelektualne elite u toj zemlji se poziva da doprinesu razvoju premošćujućeg socijalnog kapitala, dakle onog kapitala koji pomaže prevladavanju različitih društvenih podjela.

Izet Spahović i Šemsudin Brković: Dubok je trag Bošnjaka u Dubrovniku

OSNOVAN ODJEL ZA NACIONALNE MANJINE

Pri Središnjem državnom uredu za upravu nedavno je osnovan Odjel za nacionalne manjine koji bi trebao doprinijeti boljem funkcioniranju niza važnih pitanja kao što su izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina; nadzor nad statutima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u dijelu koji se odnosi na manjinska prava; registraciju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina; zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Posebne aktivnosti vezane su za zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u državnim službama, ali se ističe kako se radi o specifičnom problemu te potrebi da i pripadnici nacionalnih manjina pozivanjem na svoja prava i iskazivanjem svoje nacionalne pripadnosti doprinesu boljoj primjeni ovog instituta.

• **Kada je i zašto osnovan Odjel za nacionalne manjine pri Središnjem državnom uredu za upravu?**

Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 6. ožujka 2008. godine, donijela Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Središnjeg državnog uredu za upravu, kojom je između ostalog osnovan u Središnjem državnom uredu za upravu Odjel za nacionalne manjine. Rezultat je to nove organizacijske strukture provedene u Središnjem državnom uredu za upravu, kojom su svi poslovi iz njegova djelokruga, a odnose se na nacionalne manjine organizirati unutar jednog odjela.

• **Koje su funkcije i ovlasti Odjela?**

Odjel za nacionalne manjine organizacijska je jedinica unutar Središnjeg državnog uredu za upravu i obavlja upravne i stručne poslove iz djelokruga Središnjeg državnog uredu za upravu. Tako Odjel za nacionalne manjine obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na manjinske izbore; izbore za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina; nadzor nad statutima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u dijelu koji se odnosi na manjinska prava; registraciju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina; zapošljavanje

pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

ODJEL ZA MANJINSKA PRAVA

• **Koji su najznačajniji problemi i teškoće u ostvarivanju ustavnih prava nacionalnih manjina iz aspekta vašeg djelovanja?**

U dosadašnjoj petogodišnjoj primjeni Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina iz djelokruga SDUU-a dostignuta je visoka razina normativnih prava u zaštiti nacionalnih manjina, a u 2006. godini zakonodavni okvir je dodatno unaprijeđen te su donijeti zakonski propisi u skladu s kojima pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju svoje pravo prednosti pri zapošljavanju u državnu službu.

Središnji državni ured za upravu utvrđuje na početku svake godine Plan prijama u državnu službu u tijela državne uprave, stručne službe i urede Vlade Republike Hrvatske, kojim se prikazuje stvarno stanje popunjenosti radnih mjesta, te plan zapošljavanja za tu godinu. Također, u navedenom Planu utvrđen je broj pripadnika nacionalnih manjina koji su već zaposleni u tijelima za koja se donosi Plan, te je iskazan broj

Antun Palarić

pripadnika nacionalnih manjina koje se planira zaposliti.

Ocjenjujemo da je postignut napredak u zapošljavanju pripadnika nacionalnih manjina. Prema Planu prijama za 2007. godinu bilo je zaposleno ukupno 1987 pripadnika nacionalnih manjina, prema Planu prijama za 2008. godinu bilo je ukupno 2031 pripadnika nacionalnih manjina, dok se prema podacima kojima trenutno raspolazemo broj zaposlenih pripadnika nacionalnih manjina u državnim tijelima sada popeo na 2216.

Praksa provedbe postojećih zakonskih odredbi koje garantiraju pripadnicima nacionalnih manjina zastupljenost u tijelima državne uprave i tijelima uprave jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave ukazuje na određene posebnosti. Naime, nitko se nije dužan izjasniti o nacionalnoj pripadnosti, niti je dužan nacionalno se opredijeliti. Ovo rezultira time da među zaposlenima postoje osobe koje se nacionalno ne izjašnjavaju, kao i

Za predstojeće lokalne izbore udruga GONG pripremila je Vodič za kandidate za općinske načelnike, gradonačelnike i župane te Vodič za kandidate za općinska i gradska vijeća, te za županijske skupštine (dostupno na www.gong.hr). Na molbu "Manjinskog FORUMA" pripremljen je i Vodič za nacionalne manjine na predstojećim lokalnim izborima koji je priredio Dragan Zelić.

LOKALNI IZBORI 2009: VODIČ ZA NACIONALNE MANJINE

Na lokalnim izborima 2009. koji će se održati 17. svibnja, birači biraju općinskog načelnika, gradonačelnika i župana te njihove zamjenike. Na lokalnim izborima biraju i predstavnike u općinsko/gradsko vijeće i županijsku skupštinu/Skupštinu Grada Zagreba.

Biračko pravo imaju svi hrvatski državljani s navršених 18 godina koji **imaju prebivalište** na području općine/grada/županije za koju se provode izbori.

Općinskog načelnika, gradonačelnika i župana te njihove zamjenike birači biraju neposredno **odabirući samo jednog kandidata na glasačkom listiću**. (Uz ime i prezime kandidata bit će navedeni i njegovi zamjenici).

Predstavnike u općinsko/gradsko vijeće i županijsku skupštinu/skupštinu Grada Zagreba birači biraju **putem stranačkih ili nezavisnih lista predstavljenih na glasačkom listiću**.

Stranačke i nezavisne liste (općinske/gradske/županijske) su liste s imenima kandidata koje predlažu registrirane stranke i nezavisni kandidati (birači). Svaka lista ima **nositelja liste**, koji je ujedno i prvi predloženi kandidat na listi.

!!!VAŽNO! Na pojedinom glasačkom listiću birači zaokružuju samo **jedan** redni broj ispred imena i prezimena kandidata i njegovih zamjenika ili naziva one kandidacijske liste za koju žele glasovati.

Općinski načelnik, gradonačelnik, župan i gradonačelnik Grada Zagreba te njihovi zamjenici biraju se većinom glasova svih birača koji su glasovali, a izabran je kandidat koji na izborima dobije više od 50% glasova birača koji su glasovali (prvi krug izbora).

Ako niti jedan kandidat ne dobije većinu glasova u prvom krugu izbora, održat će se ponovljeni izbori (drugi krug izbora) četrnaesti dan nakon dana održavanja prvoga kruga izbora.

U drugom krugu izbora sudjeluju dva kandidata s najviše glasova u prvom krugu izbora, a pobjeđuje onaj tko osvoji najviše glasova.

!!!VAŽNO! Na lokalnim izborima, birači pripadnici nacionalnih manjina ne moraju se opredijeliti na biračkom mjestu žele li glasovati za tzv. manjinske liste ili za opće liste već **glasuju kao i svi građani za ponuđene kandidacijske liste i kandidate!**

PRAVO NACIONALNIH MANJINA NA ZASTUPLJENOST U PREDSTAVNIČKOM TIJELU

S utvrđivanjem rezultata glasovanja, utvrđuje se i objavljuje **je li na provedenim izborima osigurana zastupljenost nacionalnih manjina zajamčena Ustavnim zakonom o pravima**

nacionalnih manjina i statutom općine, grada ili županije.

Kako bi se ostvarila zastupljenost nacionalnih manjina u skladu s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, statuti općina, gradova i županija moraju se uskladiti sa zadnjim potvrđenim popisom birača. I dalje nije sigurno hoće li svi statuti biti usklađeni sa zadnjim potvrđenim popisom birača iz 2007. godine.

Ustavni sud još nije riješio GONG-ov podnesak, tj. ustavnost i zakonitost Vladina zaključka iz srpnja 2005. godine kojim se određuje da se statuti trebaju usklađivati s popisom stanovništva, a ne sa zadnjim potvrđenim popisom birača iz razloga što popisi birača nisu ažurirani.

Ako na izborima nije postignuta odgovarajuća zastupljenost nacionalnih manjina, broj članova županijske skupštine, gradskog i općinskog vijeća povećat će se do potrebnog broja, a izabranima će se smatrati oni pripadnici određene manjine koji su bili kandidirani na listama, a nisu izabrani, po redu prema razmjernom uspjehu svake liste. Ako se ni na takav način ne postigne odgovarajuća zastupljenost, u županiji, gradu i općini će se raspisati **dopunski izbori za predstavnika nacionalnih manjina.**

Pravo predlaganja kandidata za predstavnika nacionalne manjine u predstavičkom tijelu jedi-

osobe koje se pri zapošljavanju nisu pozvale na svoju nacionalnu pripadnost radi stjecanja prednosti pod jednakim uvjetima. U praksi se pokazuje da broj onih koji se na nacionalnu pripadnost nije pozvao, može biti veći od broja onih koji se na to pravo pozvali. I stoga Središnji državni ured za upravu se zalaže za poticanje i ohrabivanje pripadnika nacionalnih manjina na pozivanje na nacionalnu pripadnost.

SPECIFIČNI PROBLEMI PRAVA PREDNOSTI

• Što poduzimate u tom pogledu?

U tu svrhu provodi se informiranje na web stranicama Središnjeg državnog ureda za upravu, a svi javni natječaji sadržavaju i podatak o navedenom pravu. Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo prednosti u odnosu na ostale kandidate samo pod jednakim uvjetima, što znači da moraju ispunjavati formalne uvjete navedene u javnom natječaju i postići jednake rezultate kao i ostali kandidati u postupku provedbe javnog natječaja (testiranje, intervju, psihološko testiranje ako je predviđeno). U postupcima zapošljavanja kandidati mogu podnijeti žalbu na rješenje o prijemu Odboru za državnu službu, koje je neovisno za rješavanje žalbi sukladno odredbama Zakona o državnim službenicima. U žalbi mogu navesti kao razlog kršenje prava prednosti pripadnika nacionalnih manjina, ako se pripadnik pozvao na to pravo u prijavi na oglašeno slobodno radno mjesto i smatra da mu je to pravo uskraćeno.

U Centru za stručno osposobljavanje i usavršavanje državnih službenika provode se od 2007. godine programi čija je svrha edukacija državnih službenika o pravima nacionalnih manjina. Programi se provode kao samostalni (npr. Ustavna zaštita ljudskih prava i građanskih sloboda, Pravna zaštita nacionalnih manjina) ili su sastavni dio sadržaja ostalih programa (npr. programi namijenjeni vjezbenicima - Uvod u državnu službu ili osobama koje su se zaposlile sa radnim iskustvom, Osnove državne službe, programi namijenjeni službenicima koji provode postupke zapošljavanja, Zapošljavanje u državnoj službi).

nice i njegovog zamjenika **za dopunske izbore imaju političke stranke, birači i udruge nacionalnih manjina koja ima pravo na zastupljenost.** Ukoliko kandidata predlažu birači, za pravovaljanost kandidature vrijede uvjeti kao i za izbore za predstavnička tijela, tj. prikupljanje određenog broja potpisa.

Biračko pravo (aktivno i pasivno) **na dopunskim izborima** za predstavnike nacionalnih manjina **imaju samo pripadnici manjina koji imaju pravo na zastupljenost**, a koji pored općega biračkog prava imaju prebivalište u općini, gradu i županiji.

Svaki predlagatelj predlaže na kandidacijskoj listi onoliko broj kandidata koliko ih se bira.

Ako se u predstavničko tijelo jedinice bira do tri člana predstavnika pojedine nacionalne manjine, uz svakog kandidata za člana predlaže se i kandidat za njegovog zamjenika, koji se bira zajedno s njim.

PRAVO NACIONALNIH MANJINA NA ZASTUPLJENOST U IZVRŠNOJ VLASTI (NAČELNIK, GRADONAČELNIK, ŽUPAN I NJIHOVI ZAMJENICI)

U općinama i gradovima u kojima pripadnici nacionalnih manjina imaju **pravo na razmjernu zastupljenost u općinskom/gradskom vijeću** ili ako je zastupljenost u predstavničkom tijelu propisana statutom te jedinice, te u županijama gdje je statutom propisano da zamjenik župana mora biti iz reda pripadnika nacionalne manjine, **jedan zamjenik općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno**

• Koji su vam trenutno prioritetni zadaci?

Prioritetni zadaci vezani su uz Akcijski plan za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Kako bi pokazala jasnu političku volju za primjenu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, Vlada RH je donijela i Akcijski plan za njegovu provedbu koji nastaje kao rezultat težnje da se još kvalitetnije i potpunije ostvaruju sva prava nacionalnih manjina zajamčena Ustavnim zakonom. Središnji državni ured za upravu će nastaviti s informiranjem i upoznavanjem pripadnika nacionalnih manjina s njihovim pravima, a koja se tiču djelokruga Središnjeg državnog ureda za upravu.

OSIGURAVANJE ZASTUPLJENOSTI NA LOKALNIM IZBORIMA

• Česte su ocjene da je **upravo nivo lokalnih i regionalnih vlasti najveća prepreka uspješnoj implementaciji Ustavnog zakona. Što na tom planu možete učiniti?**

Središnji državni ured za upravu već radi na daljnjem napretku osiguranja zastupljenosti pripadnika manjina u jedinicama lokalne i područne samouprave, sukladno članku 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Tako će na predstojećim lokalnim izborima, 17. svibnja 2009. godine, temeljem Zakona o izmjenama i dopunama zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi, u jedinicama lokalne samouprave u kojima pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na

razmjernu zastupljenost u predstavničkom tijelu jedinice lokalne samouprave zamjenik župana, gradonačelnika ili općinskog načelnika morati biti iz redova pripadnika nacionalne manjine i to će se morati urediti statutom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Ako na izborima ne bude ostvareno to pravo raspisat će se dopunski izbori za zamjenika općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana.

• **Kakva je suradnja sa civilnim sektorom, manjinskim institucijama i organizacijama?**

U cilju što kvalitetnijeg provođenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, Središnji državni ured za upravu surađuje s manjinskim organizacijama, Savjetom za nacionalne manjine i Uredom Vlade RH za nacionalne manjine. Valja istaknuti, da je Središnji državni ured za upravu suorganizirao s Misijom OESS-a u Republici Hrvatskoj okrugle stolove na temu "Provedba članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina - Prijam u službu u državnoj upravi", "Provedba članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina - Prijam u službu u jedinicama lokalne i regionalne samouprave", te niz manjih konferencija u područjima od posebne državne skrbi (Vukovar, Knin, Gospić, Benkovac, Sisak), na kojima se govorilo i o provedbi članka 22. Praksa organiziranja okruglih stolova, ocijenjena je kao izuzetno poticajna i korisna, te će Središnji državni ured za upravu nastaviti sa ovakvim aktivnostima.

Zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u broju zaposlenih u državnim tijelima prema podacima kojima trenutno raspolaže Središnji državni ured za upravu:

	Broj zaposlenih	Broj pripadnika nacionalnih manjina	Udio pripadnika nac. manjina u broju zaposlenih
Središnja tijela državne uprave	47.357	1.939	4,1
Uredi državne uprave u županijama	3.748	225	6,0
Uredi Vlade RH i ostala državna tijela	1.272	52	4,1
UKUPNO	52.377	2.216	4,2

župana **mora biti iz redova nacionalnih manjina, a što se mora urediti statutom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.**

U općinama i gradovima u kojima pripadnici nacionalnih manjina imaju **pravo na razmjernu zastupljenost u općinskom/gradskom vijeću** ili ako je zastupljenost u predstavničkom tijelu propisana statutom te jedinice, te u županijama gdje je statutom propisano da zamjenik župana mora biti iz reda pripadnika nacionalne manjine, **jedan zamjenik općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana mora biti iz redova nacionalnih manjina, a što se mora urediti statutom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.**

Na **dopunskim izborima** kada se bira zamjenik općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana iz redova pripadnika nacionalnih manjina **pravo glasa imaju samo pripadnici nacionalne manjine koja ostvaruje pravo na zastupljenost.**

Na **dopunskim izborima** primjenjuju se odredbe Zakona o izborima općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba.

Na **dopunskim izborima** za pravovaljanost kandidature potrebno je sakupiti u općinama do 1000 stanovnika 50 potpisa, a u preostalim općinama, gradovima i županijama 100 potpisa pripadnika nacionalnih manjina ako se dopunski izbori provode radi osiguranja prava na zamjenika iz redova pripadnika nacionalnih manjina.

U općinama i gradovima u kojima je predviđen jedan zamjenik, ako budu provedeni dopunski izbori, općinski načelnik, odnosno gradonačelnik **imat će dva zamjenika.**

U općinama, gradovima i županijama u kojima su predviđena dva zamjenika, ako budu provedeni dopunski izbori, općinski načelnik, gradonačelnik, odnosno župan **imat će tri zamjenika.**

PROVJERA POPISA BIRAČA

Svaki građanin ima pravo pregledati svoj upis u popis birača, tražiti njegovu dopunu ili ispravak tijekom cijele godine, a u vrijeme izbora **najkasnije do 14 dana prije izbora.** Zahtjev za upis, dopunu ili ispravak popisa birača podnosi se u nadležnim uredima za opću upravu usmeno ili pismeno. Ako je zahtjev podnesen usmeno, nadležno tijelo sastavit će o tome službenu bilješku. **Zahtjevi se mogu upućivati poštom ili faxom!!!**

Birači s prebivalištem u Republici Hrvatskoj mogu provjeriti jesu li upisani u popise birača na **internet-skoj stranici Središnjeg državnog ureda za upravu:** <http://www.uprava.hr/sdzu92b/index1.php>

Birači putem mobitela mogu provjeriti jesu li upisani u popise birača samo preko 098 i 099 mreže šaljući porukom svoj JMBG na broj **54 54.**

Ako je podatak o nacionalnosti krivo upisan, osoba daje izjavu o nacionalnosti pred ovlaštenim službenikom nadležnog ureda za opću upravu. Ukoliko je ured za opću upravu nedostupan, ovdjenu izjavu o nacionalnosti ili promjeni tog podatka može se dostaviti i u pisanom obliku poštom.

RASPODJELA SREDSTAVA ZA 2009. GODINU

Vladin Savjet za nacionalne manjine 6. ožujka je donio odluku o raspodjeli sredstava iz ovogodišnjeg državnog proračuna za nevladine udruge i ustanove nacionalnih manjina po kojoj je raspodijeljeno 43,590.000 kuna, odnosno više od pet posto više nego 2008. godine.

Za financiranje programa udruga i ustanova nacionalnih manjina najviše, odnosno 11,759.000 kuna dobili je najbrojnija, srpska manjina. Talijani su dobili 8,901.000 kuna, Mađari 4,772.000 kuna, Česi 3,894.000 kuna, Bošnjaci 2,107.000 kuna, Rusini i Ukrajinci 1,792.000 kuna, Slovaci 1,749.000 kuna, Romi 1,549.000 kuna, Albanci 976.000 kuna, Slovenci 864.000 kuna, Makedonci 863.500 kuna, Crnogorci 841.000 kuna, Nijemci i Austrijanci 835.000 kuna, a isti su iznos dobili i Židovi. Bugari su dobili 88.000 kuna, Poljaci isto, a Rusi 82.000 kuna.

Udrugama i ustanovama nacionalnih manjina ukupno je raspoređeno 42,215.500 kuna. Dio ostatka novca (820.000 kuna) namijenjen je stvaranje pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije. Savez Čeha u RH će dobiti 120.000 kuna (Češka beseda Treglava 70.000 i Češka beseda Nova Gradiška 50.000), Romi će dobiti 300.000, Savez Slovaka 100.000 (Natica Slovačka Međurić 50.000 i Matica Slovačka Jurjevac Puntovački 50.000) i Srbi 250.000 (Srpsko narodno vijeće, Zagreb 150.000 i Zajedničko vijeće općina Vukovar za Srpski kulturni centar w100.000), te Židovska općina Zagreb 50.000.

Za informiranje i osposobljavanje članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina predviđeno je 554.500 kuna: Za edukacije, seminare, izrade priručnika, stručno usavršavanje predstavnika udruga i ustanova nacionalnih manjina, seminari za novinare u manjinskim medijima, analize zastupljenosti manjina u medijima, stručno usavršavanje zaposlenika državne uprave vezano za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, za prekograničnu suradnju s matičnim zemljama nacionalnih manjina, za izdavanje "Manjinskog FORUMA", za web stranice savjeta i za tekuću rezervu.

U nastavku objavljujemo sažetak odluke o rasporedu sredstava osiguranih u državnom proračunu RH za 2009. dok se na web stranici www.nacionalne-manjine.info može pročitati sama Odluka sa svim njenim detaljima.

I. ALBANCI 976.000

1. UNIJA ZAJEDNICA ALBANACA U REPUBLICI HRVATSKOJ 745.000 (list "Informator" 270.000; knjiga "Učimo albansko-hrvatski jezik" autor Ermina Lekaj Prljaskaj 20.000; Udruga Albanskih žena "Drita", Zagreb 26.000; Zajednica Albanaca Grada Zagreba i Zagrebačke županije 20.000; Zajednica Albanaca Primorsko-Goranske županije; Rijeka 35.000; Zajednica Osječko-Baranjske županije, Osijek 7.000; Zajednica Albanaca Splitsko-Dalmatinske županije 7.000; AKDH "Shkendija", Zagreb 92.000; Zajednica Albanaca Istarske županije, Pula 35.000; Udruga Albanaca Zadarske županije 7.000; Zajednica Albanaca Bjelovarsko-bilogorske županije, Bjelovar 14.000; obilježavanje godišnjice smrti Milana Shufflaya 10.000; Stručni skup "Albanski nacionalni preporod" 20.000; "Život i djelo Majke Terezije" 10.000; Dani albanske kulture - Zagreb 105.000; obilježavanje nacionalnih praznika Kosova i Albanije 7.000; režijski troškovi 60.000.

2. KLUB ALBANSKIH ŽENA "KRALJICA TEUTA", Zagreb 79.000: Časopis za ženu i obitelj "Ilirija" 60.000; režijski troškovi 12.000; Proslave nacionalnih praznika Kosova i Albanije, okrugli stolovi 7.000.

3. FORUM ALBANSKIH INTELEKTUALACA U HRVATSKOJ 152.000: knjiga "Spas u Albaniji", autor Harvey Sarner 25.000; knjiga "Albanci i Židovi kroz povijest", autor Apostol Kotani 25.000; izložba kosovskih fotografa 25.000; tribina na temu "Kosovo danas" 10.000; tribina "Hrvatsko Albanski odnosi kroz povijest" 20.000; proslava "Dana zastave" 7.000; izložba slikara "Gjelosh Gjokaj" 15.000; režijski troškovi 25.000.

II. BOŠNJACI 2.107.000

1. KULTURNO DRUŠTVO BOŠNJAKA HRVATSKE "PREPOROD", ZAGREB 750.000: "Behar" dvomjesečnik 200.000; "Preporod Journal" 145.000; polugodišnjak "Jasmin" 42.000; režijski troškovi 80.000; knjiga "Sotonisti", autor Mesud Šabanović 30.000, knjiga "Antologija suvremene bošnjačke poezije", autori Sead Begović i Ervin Jahić 30.000; knjiga "Izabrane pjesme", autor Enes Kišević 30.000; pjevački zbor "Bulbuli" 72.000; dramska skupina "Orient esspreso" 38.000; XV. bošnjačke riječi 62.000; režijski troškovi 21.000.

2. BOŠNJAČKA NACIONALNA ZAJEDNICA HRVATSKE 56.000: časopis "Bošnjački glas" 27.000; režijski troškovi 9.000; Festival bošnjačke kulture Zagreb 20.000;

3. BOŠNJAČKA NACIONALNA ZAJEDNICA HRVATSKE, ZA SISAČKO-MOSLAVAČKU ŽUPANIJU 85.000: 8. sisački bajramski koncert 40.000; Dani bošnjačke kulture i kuhinje 15.000; Prvi amaterski festival pjesme sevdalinke 15.000; režijski troškovi 15.000.

4. BOŠNJAČKA NACIONALNA ZAJEDNICA PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE 57.000: Mješoviti zbor 15.000; manifestacija "Sevdalinka kao glazbeni most" 15.000; obilježavanje dana nezavisnosti BiH 12.000; Festival bošnjačke kulture 15.000.

5. KUD "BOSNA" ISTARSKE ŽUPANIJE 35.000: folklorna skupina 15.000; manifestacija "Večer tradicijskog plesa i sevdaha" 15.000; režijski troškovi 5.000.

6. BOŠNJAČKO KULTURNO DRUŠTVO "NUR", SISAČKA 80.000: folklorna sekcija 32.000; dječja folklorna sekcija 5.000; glazbena sekcija 15.000; II. smotra bošnjačkih KUD-ova Hrvatske 22.000; režijski troškovi 6.000.

7. BOŠNJAČKO KUD "BEHAR", GUNJA 65.000: Smotra folklor Bošnjaka vukovarsko-srijemske županije 20.000; Smotra folklor "Gunja 2009" 35.000; režijski troškovi 10.000.

8. KUD "SELAM", DUBROVNIK 74.000: glazbena sekcija zbor "Selam" 44.000, rad na području novih izdanja i kazališne djelatnosti 30.000.

9. KUD „SEVDAH“, ZAGREB 116.000: knjiga poezije "Bosni" autor Enes Kišević 35.000; dramska predstava "Koka, koko ne" od Enesa Kiševića 16.000; koncert narodni plesovi i običaji Bošnjaka i ostalih naroda u Bosni 15.000; koncert dječjih zbornih pjesama 15.000; koncert sevdalinki i gradskih pjesama 20.000; kolokvij o sevdalinci 5.000; susret BKUD i bošnjačkih grupa iz Hrvatske 10.000.

10. BOŠNJAČKA NACIONALNA ZAJEDNICA ZA GRAD ZAGREB I ZAGREBAČKU ŽUPANIJU 403.000: Časopis "Bošnjačka

pismohrana" časopis 170.000; režijski troškovi 30.000; "Knjiga eseja" autor Nasko Frndić, 25.000, "Zbirka pjesama", autor Ismet Žunić 20.000; komorni mješoviti zbor 40.000; ansambli bošnjačkog folklor 70.000; kulturne manifestacije 48.000; izložba umjetničkih fotografija "Pogledi na Zagreb" 19.000; izložba umjetničkih fotografija "Impresije" 19.000; režijski troškovi 10.000.

11. NACIONALNA ZAJEDNICA BOŠNJAKA ISTRE, PULA 25.000: festival bošnjačke kulture u Istri 17.000; režijski troškovi 8.000.

12. SABOR BOŠNJAČKIH ASOCIJACIJA, SABAH-ZAGREB 331.000: mjesečnik "SABAH" 136.000; režijski troškovi 30.000; knjiga "pogled u Bosnu po jednom domorocu", autor Ibrahim Kajan 25.000; knjiga - povijesni dokumenti "Bitka za Dubrovnik u domovinskom ratu 1991.-1995.god.", autor Kemal Tursunović-Zmaj 20.000; folklorna skupina - smotra folklornog stvaralaštva Bošnjaka u RH 45.000; stručni skup "Bošnjaci u Hrvatskoj" 30.000, "Da se ne zaboravi" Srebrenica 25.000; režijski troškovi 20.000.

13. BOŠNJAČKA NACIONALNA ZAJEDNICA ZADARSKE ŽUPANIJE 30.000: "Most" časopis 10.000, režijski troškovi 5.000; "Bajramsko sijelo" 10.000; obilježavanje dana državnosti BiH 5.000.

III. BUGARI 88.000

1. NACIONALNA ZAJEDNICA BUGARA U RH, ZAGREB 88.000: "Rodna riječ" dvojezični časopis 68.000; režijski troškovi 8.000; folklorna skupina 12.000.

IV. CRNOGORCI 841.000

1. NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE 841.000: "Crnogorski glasnik" 90.000; režijski troškovi 20.000; knjiga "TRI BOJE: ESEJI" autor Andrej Nikolaidis 16.000; knjiga "CRNOGORSKA KNJIŽEVNOST DISKONTINUITETA / HRESTOMATIJA", autor Saša Ćirić 20.000; novele "PRIČE IZ MONTANARA", autor Vladimir Vojnović 15.000; knjiga "Janusovo lice istorije", autor: Šerbo Rastoder 25.000; roman "KLOS", autor Vlado Vujović 30.000; knjiga - izbor iz djela Njegoša "Crnogorski rat", autor Branko Banjević 30.000; novele "Izabrane priče", autor Sreten Asanović 17.000; knjiga "Vitezovi Ništavila", autor Dragan Radulović 25.000; "Aforizmi knjiga", autor Slavko Mijović 16.000; pjesme "Bokeljski noćurno", autor Miloš Milošević 16.000. Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb 70.000 (izložbena djelatnost i pjevačka skupina); Zajednica Crnogoraca Split 30.000 (izložbene djelatnosti); Nacionalna Zajednica Crnogoraca Rijeka 31.000 (pjevačka skupina i likovne izložbe); Društvo peroških Crnogoraca "Peroj 1657", Peroj 20.000 (pjevačka i folklorna skupina); Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Pula (Rovinj i Umag) 25.000 (izložbe); Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Osječko-baranjske županije, Osijek 2000 (izložbene djelatnosti), Zajednica Crnogoraca Karlovac 5.000 (izložbene djelatnosti); Petrovdanski sabor Crnogoraca Hrvatske 2009. /NZCH i NZCRijeke/ 30.000; IV." Dani crnogorske kulture" 160.000; Lučindenski susreti, 2009. Zagreb 30.000; "Dani Peroja" 15.000; režijski troškovi 85.000.

(Nastavak u sljedećem broju)

BOŽIĆNI DOMJENAK SNV-a

Zagreb - Srpsko narodno vijeće 6.01. je tradicionalnim domjenkom proslavilo pravoslavni Božić. SNV je tada dodijelio i godišnje plakete za promicanje multietničnosti, antifašističkih i tradicionalnih vrijednosti srpske zajednice: novinaru **Dragi Hedlu**, saborskom zastupniku **Damiru Kajinu** i povjesničaru **Đuri Zatezalu**.

FRAZZINI OBEĆAVA POMOĆ

Pula - Ministar vanjskih poslova Republike Italije **Franco Frattini** obećao je 12.01. Talijanskoj nacionalnoj zajednici u Hrvatskoj i Sloveniji da će talijanska vlada, koja je zbog krize za trećinu smanjila sredstva namijenjena financiranju Zajednice, pokušati to nadoknaditi rebalansom proračuna krajem lipnja.

SPORAZUM HRVATSKE I CRNE GORE

Zagreb - Prigodom susreta hrvatskog i crnogorskog ministra vanjskih poslova **Gordana Jandrokovića** i **Milana Ročena** 14.01. potpisan je Sporazum o zaštiti hrvatske manjine u Crnoj Gori i crnogorske u RH. Obje manjine već imaju visoku razinu zajamčenih prava, rekli su ministri, dodajući da se ovim sporazumom daje dodatni pravni okvir i pravna zaštita.

"SRBI MEĐU EUROPSKIM NARODIMA"

Zagreb - Na okruglom stolu "Sinteza srpske povijesti kao izazov hrvatskoj i srpskoj historiografiji i kulturi" 22.01. predstavljena je knjiga **Sime M. Čirkovića** "Srbi među europskim narodima". Autor piše o antičkom naslijeđu Srba, vremenu između križa i polumjeseca, sultanovim štćenima, nastajanju modernog kršćanskog društva, razdoblju demokratskih revolucija, za i protiv nacionalne države...

PRIJAVLJENI ZA ZLOČIN IZ MRŽNJE

Zagreb - Četvorica Zagrepčana, u dobi od 16 do 27 godina, uhićeni su 22.01. i optuženi za zločin iz mržnje, nakon što su u širem središtu grada 16.01. pretukli dvojicu Roma, od kojih je jedan maloljetan. Dvojica uhićenika policiji su navodno rekli da su "skinheads" te da su zločin počinili zbog nesnošljivosti prema manjinama.

SPOMEN-PLOČA STROSSMAYERU

Đakovo - U kripti đakovačke katedrale sv. Petra izaslanstvo Republike Makedonije sa zamjenikom ministra vanjskih poslova **Zoranom Petrovim** na čelu otkrilo je 22.01. spomen-ploču biskupu **J. J. Strossmayeru**. Izraz je to zahvalnosti makedonskog naroda za potporu koju je biskup Strossmayer dao braći Miladinov u tiskanju njihova Zbornika narodnih pjesama 1861. godine.

SVETOSAVSKA AKADEMIJA

Karlovac / Zagreb - Svetosavska akademija, u organizaciji karlovačkog pododбора SKD "Prosvjeta" održana je 26.01. u povodu dana sv. Save. Na njoj je bio i potpredsjednik Vlade **Slobodan Uzelac** koji je kazao da Karlovac prednjači u normalizaciji odnosa i izgradnji građanskoga društva u kojem je Srbima omogućeno da svojim kulturnim doprinosom grade značajnu ulogu u društvu. Dan sv. Save je ujedno i dan SKD Prosvjete. U Zagrebu je akademija priređena 30.01. kad je nagrada "Sava Mrkalj" za doprinos kulturi Srba u RH posmrtno je dodijeljena **Simi Mraoviću**.

NESTRANAČKIM ZASTUPNICIMA PO 387 TISUĆA KUNA

Zagreb - Za aktivnosti parlamentarnih političkih stranaka u ovoj godini iz državnog će se proračuna izdvojiti ukupno 60,4 milijuna kuna, odlučio je 27.01. saborski Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav. Nestranačkim zastupnicima

nacionalnih manjina **Furiju Radinu**, **Denešu Šoji** i **Nazifu Memediju** pripada po 387 tisuća kuna, dok je njihova kolegica **Zdenka Čuhnil**, kao članica Sabora iz podzastupljenog ženskog spola, dobila 425 tisuća kuna.

PRAVA HRVATA I MAKEDONACA

Skoplje - Na prvoj sjednici međuvladina Mješovitog odbora za provedbu Sporazuma o zaštiti prava Hrvata u Makedoniji i Makedonaca u RH, održanoj 27.01. u Skoplju, dogovorena je metodologija rada, način razmjene informacija te predlaganje mjera i aktivnosti vladama za provedbu toga sporazuma koji znači visok doseg zaštite manjina po standardima EU-a, istaknuli su predsjedatelji odbora **Petar Barišić** i **Sašo Todorovski**.

DAN SJEĆANJA NA HOLOKAUST

Zagreb - Prikazivanjem dokumentarnoga filma "Da se ne zaboravi" **Ljiljane Jojić**, 27.01. je u Židovskoj općini Zagreb obilježen Međunarodni dan sjećanja na holokaust. Održan je i trodnevni skup "Poučavanje o holokaustu i sprječavanju zločina protiv čovječnosti" za učitelje i nastavnike. Ministar **Dragan Primorac** je podsjetio skup da je oko 500 učitelja i nastavnika iz RH prošlo edukaciju o holokaustu te da ih je 160 educirano u inozemstvu. Najavio je da će nastavnici sa skupa dobiti knjigu "Hrvatski pravednici" **Miriam Steiner Aviezer**. Zauzeo se za razmjenu učenika i nastavnika s Izraelom te za to da posjeti naših učenika **Jasenovcu** postanu nezaobilazni u nastavnom programu. U radnome dijelu skupa o holokaustu u NDH govorio je **Ivo Goldstein**, o antisemitizmu u medijima i promidžbi NDH Mario Jareb, a o temi **Jasenovca** **Nataša Mataušić**.

I Židovska vjerska zajednica Bet Israel je obilježila 27.01. Holokaust se događao i u Hrvatskoj, a u njegovu provođenju sudjelovali su, na žalost, i pripadnici hrvatskog naroda, rekao je hrvatski predsjednik **Stjepan Mešić** dodavši da još ima "političkih nakaza" koje tvrde da holokausta nije bilo. Mešić je uputio hrvatskoj javnosti poruku u kojoj između ostaloga stoji: "Republika Hrvatska neće i ne smije dozvoliti ni najmanje natruhe rasne i nacionalne, odnosno vjerske netrpeljivosti prema bilo kome, baš kao što se mora najenergičnije oduprijeti svakoj pojavi antisemitizma, onoga zla što je poslužilo kao osnova za provođenje holokausta i zbog kojega su mnogi koji su u vrijeme Drugoga svjetskog rata znali što se događa, zatvarali oči pred stvarnošću".

Na inicijativu profesora **Miljenka Hajdarevića** učenici Osnovne škole Šenkovec spojilo je u lanac 153 spajalica pridruživši se inicijativi jedne američke škole koja je osmislila projekt skupljanja šest milijuna spajalica za šest milijuna žrtava holokausta.

Ivo Sanader: ZAPOŠLJAVANJE MANJINA DOBRO

Zagreb - Na saborskom aktualnom prijedpudnevu 28.01. na pitanje zastupnika **Šemse Tankovića** koliko je Bošnjaka zaposleno u državnoj i lokalnoj upravi, u skladu s koalicijskim ugovorom HDZ-a i manjina, premijer **Ivo Sanader** odgovorio je da se program zapošljavanja pripadnika manjina odvija dobro. Izvijestio je i da je od Središnjeg državnog ureda za upravu zatražio izvješće o zapošljavanju manjina u 2008.

4.500 ĐAKA UČI NA JEZICIMA MANJINA

Zagreb - Prema podacima Državnog zavoda za statistiku 1,2 % svih učenika osnovnih škola u RH pohađa nastavu na nekom od jezika nacionalnih manjina. Od 2084 školske jedinice, u 2055 nastava se izvodila samo na jednom jeziku, i to u 2015 škola na hrvatskom jeziku, u 11 na

talijanskom, u četiri na mađarskom, u šest na češkom i u 19 škola na srpskom. Dvadeset i devet škola, osim na hrvatskom jeziku, nastavu izvodi i na jezicima nacionalnih manjina, i to jedna na češkom, pet na mađarskom, šest na talijanskom, jedna na njemačkom i 16 na srpskom jeziku. Ukupno su 4564 učenika pohađala nastavu na jezicima nacionalnih manjina, i to 327 na češkom, 1521 na talijanskom, 250 na mađarskom, 69 na njemačkom i 2397 na srpskom jeziku.

OSNOVANA NOVA SRPSKA STRANKA

Vukovar - U Vukovaru je 1.02. održana osnivačka skupština Nove srpske stranke (NSS). Za predsjednika je izabran **Svetislav Lađarević** iz Vukovara, a za dopredsjednike **Mirko Jagetić** iz Vukovara i **Ljubomir Radić** iz Markušice. Izabran i Glavni odbor Nove srpske stranke u kojem je 21 član, kao i Statutarni i Nadzorni odbor stranke te su prihvaćeni program i statut stranke. Sjedište novoutemeljene stranke bit će u Vukovaru.

IZMJENE ZAKONA O STRANCIMA

Zagreb - Saborski Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina 3.02. je podupro konačni prijedlog izmjena Zakona o strancima, ali bez glasa **Šemse Tankovića** (SDA), koji je ocijenio da zakon, time što i dalje kao strance vodi osobe koje su živjele i radile u bivšoj SR Hrvatskoj, a uslijed rata morale su napustiti domove i nisu dobile hrvatsko državljanstvo, te ljude proglašava izbrisanim. Tanković tvrdi da se radi o desecima tisuća ljudi. Te tvrdnje je odbacio državni tajnik u MUP-u **Žarko Katić**.

ZA ROME 38,5 MILIJUNA KUNA

Zagreb - Četvrta sjednica Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome održana je 6.02. Predsjednica Povjerenstva **Jadranka Kosor** kazala je da je u 2008. za projekte izdvojeno 17,5 milijuna kuna, a u ovoj godini 38,5 milijuna kuna što je povećanje od 222% u samo jednoj godini. Zaključeno je da ministarstva i ostali nositelji mjera trebaju dostaviti Uredu za nacionalne manjine prijedloge za izmjenu i nadopunu Nacionalnog programa za Rome.

STOJANOVSKI POSJETIO RIJEČKE MAKEDONCE

Rijeka - Početkom veljače **Pero Stojanovski**, makedonski ministar obrazovanja i znanosti posjetio je MKD "Ilinden" u Rijeci, Lektorat za makedonski jezik Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i Osnovnu školu Centar, gdje se odvija dopunska nastava na makedonskom jeziku.

NAPETOSTI SE NE SMIJU ODRAZITI NA MANJINE

Ljubljana - Slovenski predsjednik **Danilo Tuerk** 7.02. na prijemu za predstavnike udruga slovenske manjine u susjednim državama u obraćanju gostima se ukratko osvrnuo i na odnose Slovenije i RH. Što se tiče napetosti koje izazivaju neriješena pitanja i međudržavni odnosi, Tuerk je rekao da se oni ne smiju pokazati na životu Slovenaca koji žive u Hrvatskoj niti Hrvata koji žive u Sloveniji.

PROVEDBA SPORAZUMA O ZAŠTITI MANJINA

Subotica - Hrvatsko nacionalno vijeće, krovna udruga hrvatske manjine u Srbiji, zatražilo je sredinom veljače hitno sazivanje Mješovitoga odbora za praćenje provedbe Sporazuma o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i srpske manjine u Hrvatskoj. Smatraju da bi se odbor treba hitno sastati zbog brojnih otvorenih pitanja, među kojima je i razmjena nekretnina za potrebe srpske zajednice u Hrvatskoj i hrvatske u Srbiji.

STRANKA ROMA IZLAZI NA IZBORE

Zagreb - Predsjednik Stranke Roma RH **Kasum Cana** 13.02. je najavio sudjelovanje stranke na lokalnim izborima u Zagrebu te je predstavio prvu dvojicu kandidata stranke **Seada Hasanovića-Bracu** i **Ramu Dedića**. "Cilj nam je imati Roma u zagrebačkoj Gradskoj skupštini", rekao je Cana.

MAĐARSKA MANJINA DOBIT ĆE GRB, ZASTAVU I HIMNU

Rijeka - Predsjednici vijeća i predstavnici mađarske nacionalne okupljeni na trećoj Koordinaciji Mađara RH sredinom veljače donijeli su odluku o grbu, zastavi i himni mađarske manjine. Supredsjedatelji Koordinacije **Peter Sekereš** i **Janoš Andoči** istaknuli su probleme primjene dvojezičnosti, nedostatke kontakte s vlastima u pojedinim županijama, neprovođenje Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama u nekim sredinama, te upletanje politike u izbor ravnatelja osječkog Prosvjetno-kulturnog centra Mađara. Naglasili su da Središnji državni ured za upravu već četiri godine ne reagira na njihova upozorenja na probleme s primjenom dvojezičnosti općinama Bilje i Kneževi Vinogradi. Smatraju kako bi zajedno s predstojećim promjenama Ustava trebalo pristupiti i izmjenama Ustavnog zakona, s obzirom da je u mnogim stvarima nedorečen i nedefiniran. Između ostalog, traže točnije definiranje uloge predstavnika nacionalnih manjina, rješavanje pitanja pravne osobnosti koordinacija, uvođenje sankcija za neprovođenje ustavnog zakona, kao i uvođenje dopunskog prava glasa manjina.

POVIJESNA FOTOGRAFIJA KOSOVA

Rijeka - U povodu obilježavanja godišnjice neovisnosti Kosova 17.02. Zajednica Albanaca Primorsko-goranske županije i vijeća albanske nacionalne manjine PGŽ-a i Rijeke predstavili su knjigu "Povijesna fotografija Kosova" autorice **Mirele Slukan Altić**.

NEĆE SE DELOŽIRATI PLINARSKO NASELJE

Zagreb - Zagrebački gradonačelnik **Milan Bandić** nakon sastanka s predstavnicima stanovnika Plinarskoga naselja i zagrebačkog Vijeća romske nacionalne manjine 24.02. rekao je kako se u tom naselju, u kojem su uglavnom Romi, neće provoditi deložacije dok se ne pronađe alternativno rješenje. Tada je dogovoreno da će gradske službe u suradnji s Vijećem romske nacionalne manjine utvrditi stvarno stanje na terenu i organizirati aktivnosti kako bi se poboljšali životni uvjeti.

ZATRAŽENA OCJENU USTAVNOSTI ZAKONA O ZEMLJIŠTU

Zagreb - Predstavnik Srpskog demokratskog foruma (SDF) 26.02. su na konferenciji za novinare izvijestili da su Ustavnome sudu na ocjenu ustavnosti podnijeli Zakon o zemljištu, jer se njime, smatraju, krše ljudska i vlasnička prava građana. Predsjednik Upravnog odbora SDF-a **Veljko Džakula** kaže da u SDF-u smatraju da se zakonom dira u temeljna prava i slobode pojedinca, jer se ograničava pravo vlasništva vlasnika poljoprivrednog zemljišta budući da mu se može oduzeti pravo raspolaganja zemljištem i dati ga u zakup trećim osobama. Kasnije, 18.03. saborski zastupnik **Milorad Pupovac** je izjavio da će Ministarstvo poljoprivrede donijeti Uredbu kojom će se regulirati da Agencija za poljoprivredno zemljište bez suglasnosti vlasnika neće moći dati zemljište u posjed, zakup ili koncesiju. Kazao je to nakon sastanka 50-tak dužnosnika SDSS-a i drugih predstavnika srpske zajednice s ministrom poljoprivrede **Božidarom Pankretićem** i potpredsjednikom Sabora **Josipom Friščićem**.

RADIO "ZAVIČAJ"

Vrhovine - Od 27.02. Radio "Zavičaj" iz Vrhovina je u eksperimentalnoj fazi emitiranja. Financijsku pomoć u pokretanju ovoga projekta i tehničkom opremanju studija dali su Savjet za nacionalne manjine, kao i Ministarstvo za dijasporu i Vlada Republike Srbije. Radio djeluje pod okriljem Srpskog kulturnog društva "Prosvjeta", pododbora Vrhovine. Direktor i glavni urednik je **Miroslav Mašić**.

STATE DEPARTMENT O LJUDSKIM PRAVIMA U HRVATSKOJ

Washington - State Department je krajem veljače objavio godišnje izvješće o stanju ljudskih prava u svijetu, u kojem na 13 stranica posvećenih RH ističe probleme s nasiljem i diskriminacijom prema manjinama, s nasiljem prema ženama, te probleme u pravosuđu, pritiske na medije, korupciju... Navodi se i kako je "vlada nije napravila veliki napredak u restituciji nacionalizirane imovine nekatoličkih vjerskih skupina". Problem u RH ostaje i "društveno nasilje i diskriminacija prema etničkim manjinama, posebno Srbima i Romima", kaže se u izvješću. Navodi se da incidenti uključuju "pljačku, fizičke prijetnje, verbalno zlostavljanje, pisanje grafita na srpskoj imovini. Ističe se kako "međunarodne agencije izvješćuju da je učestalost grafita i fizičkih incidenata protiv Srba splasnula u većini Hrvatske, s izuzetkom zaleđa Zadra i Šibenika, gdje je ostala nepromijenjena". State Department izvješćuje i o problemu društvenog nasilja i fizičkog zlostavljanja vjerskih manjina, svrstavajući tu napade na objekte i svećenstvo Srpske pravoslavne crkve, kao i akte antisemitizma, posebno vezano uz ustaško znakovlje i simbole. Navodi se da su se ukupno vratile 143.632 izbjeglice, a povratak se nastavlja tempom od oko 2000 godišnje. Vraćanje srpskih kuća je gotovo dovršeno a njihova obnova se nastavlja, dodaje se.

OBNOVLJENO 145.000 KUĆA

Banja Luka - Obnovljeno je više od 145.000 kuća i stanova u vrijednosti 16 milijardi kuna, a posljednjih godina 80% korisnika obnove su pripadnici srpske nacionalnosti, izjavila je potpredsjednica Vlade **Jadranka Kosor** 3.03. na okruglom stolu "Povratak izbjeglih i raseljenih - obnova kao preduvjet povratka" održanom u Banjoj Luci. Rekla je i da je od 350.000 registriranih povratnika u RH oko 126.000 Srba. Spomenula je i da se aktivno rješava problem bivših nositelja stanarskih prava pa bi do kraja 2009. trebalo biti 8400 stambeno zbrinutih obitelji iz te kategorije.

DONACIJA ZA SRPSKU BANKU

Novi Sad - Predsjednik SNV-a **Milorad Pupovac** u Novom Sadu je 5.03. s predsjednikom Izvršnog vijeća Vojvodine **Bojanom Pajtićem** potpisao ugovor o donaciji za osnutak srpske banke u Hrvatskoj. Ugovor je vrijedan oko 128.000 eura. Sjedište banke bit će u Zagrebu, a planirano je da do kraja godine budu obavljani svi poslovi potrebni za dobivanje licencije od HNB.

MANJINE I USTAVNE PROMJENE

Zagreb - SDP-ov Savjet za ljudska prava, civilno društvo i pravni sustav organizirao je 9.03. okrugli stol o položaju manjina u kontekstu predstojećih ustavnih promjena. Uvođenje dvostrukog prava glasa glavni je zahtjev koji su manjinski predstavnici iznijeli, a SDP podržao. Predsjednik Savjeta **Ivo Josipović** istaknuo je kako SDP podupire zahtjev manjina da se Ustav promijeni i na način da se manjinskim predstavnicima dopusti pozitivna diskriminacija, odnosno dvostruko pravo glasa. Predsjednik SNV-a **Milorad Pupovac** je iznio i drugi bitni zahtjev manjina

kod promjena Ustava - da se Bošnjaci i Slovenci vrate u preambulu Ustava - a traži i da se status vijeća nacionalnih manjina funkcionalno podigne na razinu manjinske samouprave.

RADIN I MIĆUNOVIĆ O MANJINAMA

Zagreb - Predsjednik saborskog Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina **Furio Radin** razgovarao je 11.03. u Zagrebu s predsjednikom vanjskopolitičkog odbora parlamenta RS **Dragoljubom Mićunovićem** pri čemu je istaknuto da će njegov posjet Hrvatskoj dodatno potaknuti suradnju sa srpskom nacionalnom manjinom.

STANIMIROVIĆ OPET NA ČELU SDSS

Beli Manastir - Na 4. izbornoj skupštini SDSS-a 15.03. 187 delegata jednoglasno je izabralo **Vojislava Stanimirovića** za predsjednika stranke kojemu je to četvrti mandat. Za potpredsjednike su izabrani **Milorad Pupovac**, **Jovan Ajduković**, **Mirko Rašković** i **Mile Horvat**.

Predsjednik Mesić uručuje odlikovanje Aleksandru Jevtiću

ODLIKOVANI JEVTIĆ I ORELJ

Zagreb - Predsjednik **Stjepan Mesić** dodijelio je 19.03. deset odlikovanja zaslužnim građanima kao izraz priznanja za njihov dugogodišnji rad i doprinos za RH, a među njima su **Aleksandar Jevtić**, pripadnik srpske nacionalne manjine iz Vukovara, te drežnički paroh protojerej **Miloš Orelj**. Obojica su odlikovana Redom Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske - odlikovanjem koje se dodjeljuje za osobite zasluge u zdravstvu, socijalnoj skrbi i promicanju moralnih društvenih vrednota. Aleksandar Jevtić odlikovan je na prijedlog Udruge pravnik Vukovar '91. jer je u logoru u Stajićevo, gdje je i sam bio prvotno zarobljen, uz srpske civile izdvojio i brojne hrvatske branitelje rekavši da su Srbi te ih je tako spasio od sigurne smrti. Protojerej Orelj, odlikovan je za promicanje suradnje između hrvatskog i srpskog naroda, a na prijedlog Koordinacije hrvatskih društava prijateljstva. Orelj je bio jedini pravoslavni svećenik koji je u Gorski kotar došao za vrijeme Domovinskog rata.

STINA NOVINSKA AGENCIJA

izdavač: **STINA d.o.o.** Split
Šetalište Bačvice 10, 21000 SPLIT, Croatia
tel/fax: ++38521/321-421, 488-936, 488-945
e-mail: stina@zamir.net & stina@st.htnet.hr
internet: www.stina.hr
direktor: Goran Vežić
glavni urednik: Stojan Obradović